

Урысыем гэсэныгъэм иучреждениеу итхэр илэсыклэ еджэгъум зэрэфэхъазырхэм фэгъэхъыгъагъ УФ-м и Премьер-министрзу Дмитрий Медведевым тыгъуасэ зэхищэгъэ селектор зэхэсыгъор. Ащ хэлэжъагъэх федеральнэ министрэхэр, регионхэм япащэхэр, къулыкъу зэфэшъхъафхэм ялыкълэхэр, нэмыкълхэри. Адыгеим ыцэкълэ юфтхъабзэм хэлэжъагъэх АР-м и Лышъхъэу Тхъакълушынэ Аслъан, республикэм гэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкълэ иминистрзу Хъуажэ Аминэт, «Роспотребнадзорым» АР-мклэ и Гъэлорышлалэ ипащэу Сергей Завгороднер.

Илэсыклэ еджэгъум зэрэфэхъазырхэм тегушчылагъэх

Юфгыгъоу зытегушчылэхэрэр къызэрыкълэу зэрэщымытыр, илэсыклэ еджэгъум тикъэралыгъо ит еджаплэхэр ыкли клэлэцлыкълэу ыгыплэхэр зэкълэ фэхъазырынхэ, ащклэ пшэдэкълэжъ зыхырэ пстэуми шышъхъэу иаужырэ мафэхэр къызфагъэ-федэхэзэ ялофшлэн нахь агъэ-лъэнын зэрэфаер УФ-м и Правительство и Тхъаматэ пэублэм къылуагъ. Гэсэныгъэм фэгъэхъыгъэ хэбзэгъэуцугъакълэм юныгъом и 1-м къыщегъэжъагъэу клуачлэ илэ зэрэхъурэр, ащ къы-дилытэрэ лъэныкъохэр шю-лырхэм тэрэзэу ащыгъэцэкълэ-гъэнхэм пэе клэлэегъаджэхэми, клэлэплэхэми ашлэнэу къапышчы-лыр зэрэмымаклэр къыхигъэ-

щыгъ. Джащ фэдэу псэуплэ зэ-зыгъэгъоты зышлэигоу клэлэ-егъаджэхэм субсидиэхэр ате-гощэгъэнхэм (ипотекэ зышлы-хэрэм) фэгъэхъыгъэ унашъом зэрэклэткагъэр къызэрэу-гъоигъэхэм къариуагъ.

— Урысыем иклэлэеджэкълэ миллион 13,5-рэ юныгъом и 1-м еджаплэхэм яклэлэжъышчт, апэрэ классым нэбгырэ миллион 1,5-рэ клэшт. Ахэр чэфхэу, зэрифэшъуашэу еджаплэхэм ачлэхъажьынхэм пэе къытте-фэрэр зэкълэ зэшлэотхын фае. Гэсэныгъэм исистемэ гъэкълэ-жъыгъэным къыдыхэлъытагъэу учреждениехэм язэтегъэпсыхъан пэлуагъэхъанэу 2013-рэ илэ-сым регионхэм сомэ милли-

ард 40 фэдиз афэттлупщыгъ, 2011-рэ илэсым къыщегъэжъа-гъэу а пчъагъэр сомэ миллиар-ди 120-м клэхъэ. Учреждение минитфым ехъумэ гъэцэкълэжъын инхэр ятшылллагъэх, ящыклэгъэ лэмэ-псымэхэр, автобусхэр, нэ-мыкълхэри ядгъэгъотыгъэх. Джащ фэдэу еджаплэхэм яшхаплэхэм оборудование мини 100-м ехъу алэклэдгъэхъагъ. Ау, арэу щыт нахь мышлэми, гумэкълыгъоу, шыклагъэу джыри щылэр макълэ. Анахъэу тыналэ зытедгъэтын фаер клэлэцлыкълэу ыгыплэхэм ячэзыу хэт сабийхэм япчъа-гъэ нахь макълэ шлыгъэныр, еджаплэхэм ачлэс клэлэеджа-клэхэм шхыныгъо стырхэр алэ-клэгъэхъэгъэнхэм япхыгъэ ю-фыгъохэр арых, — къылуагъ Дмитрий Медведевым.

Къокълплэ Чыжъэ федеральнэ шюлырым хэхъэрэ субъекти-щэу псыр зыклэуагъэхэм гэ-

сэныгъэм иучреждениехэу арыт-хэм лэпылэгъу афэхъугъэныр, ащеджэхэрэм яегъэджен къы-зэтемыуцоным фэшл нэмыклэ еджаплэхэм е илэс псаум юф зышлэрэ лагерхэм гъэклогъэн-хэр УФ-м и Премьер-министрэ пшэрылэу къыгъэуцугъ.

УФ-м гэсэныгъэмклэ имини-стрзу Дмитрий Ливановым къы-зэрилуагъэмклэ, къэралыгъом ирегион 25-рэ проценти 100-м нэсэу, илэсыклэ еджэгъум фэхъазыр, адрэ къэнагъэхэми ю-ныгъом и 1-м ехъулэу япшэ-рылхэр агъэцэкълэщтых. Хаба-ровскэ краим, Амурскэ хэкум ыкли Еврейскэ автоном хэкум арыт еджэплэ 156-мэ псыр акълэуагъ. Мыхэм ачлэс клэлэ-еджакълэхэм лэпылэгъу афэхъу-гъэным пэе министерствэм юф-тхъэбзэ гъэнэфагъэхэр зэхэ-щэх, клэлэцлыкълэхэр нэмыклэ шюлырхэм, лагерхэм агъа-клэх. Юфхэм языхтэт зыпкъ еуцожьыфэкълэ ахэр ахэм ащы-лэщтых, ащеджэщтых. Мэхъанэ-шхо зилэ юфыгъоу министрэм къыгъэнэфагъэхэм ащыщ гъот макълэ зилэ ыкли сабийбэ зэ-рыс унагъохэм сьд фэдэрэ лъэныкъокълэ лэпылэгъу афэхъу-гъэныр.

Нэужым къэгъушчылагъэх ыкли илэсыклэ еджэгъум зэрэфэ-хъазырхэр къалотагъ регион-хэм япащэхэм ащыщхэм, «Рос-потребнадзорым», ошлэ-дэмы-шлэ юфхэмклэ ыкли хэгъэгъу клэцл юфхэмклэ министерствэ-хэм ялыкълэхэм, нэмыкълхэми.

— Адыгеим ит еджаплэхэр илэсыклэ еджэгъум фэхъазы-рых, — къылуагъ Тхъакълушынэ Аслъан селектор зэхэсыгъом зэфэхъысыжъхэр къыфишлэхэ-зэ. — Зищыкълэагъэхэм игъэкълэ-тыгъэ гъэцэкълэжъынхэр ятшыл-лагъэх, юфшлэн мынэу къэна-гъэхэр джырэблагъэ тыухыжъы-щтых. Республикэм гэсэны-гъэм иучреждениеу итхэр зэте-гъэпсыхъэгъэнхэм ыкли ящы-кълэагъэр ягъэгъотыгъэным пэе мыгъэ сомэ миллиони 185-рэ афэттлупщыгъ. Джащ фэдэу гу-рыт еджэплэщт клэу къызэлэу-тынэу зытэгъэхъазыры, ахэм яшлын шлэхэу тыухышчт. Тшлэ-рэр зэкълэ тиклэлэцлыкълэхэм апай — ахэм шлэныгъэ ку-ухэр зэрагъэгъотынхэ амал ялэ-ныр, ясабийгъо дэхэныр ары.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр А. Гусевым тыри-хыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фырилэу юф зэришлэрэм, мэкъу-мэщым ылъэныкъокълэ гъэхъагъэхэр зэришлэхэрэм афэшл Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Хъаткьо Рэмэзан Аслъан ыкъом**, унэе предпринимателым, муниципальнэ гъэпсыклэ зилэу «Шэуджэн районым» имэкъумэщышлэ-фермер хъыз-мэтшлалэ ипащэ.

Республикэм иобщественнэ щылаклэ чанэу зэрэхэлажъэрэм, юфшлэным гъэхъэгъэ инхэр зэрэщишлэхэрэм, къытклэ-хъухъэхэрэм яплункълэ юфышхо зэригъэцаклэрэм афэшл Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Леонов Владимир Григорий ыкъом**, пшэдэкълэжъэу ахырымклэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Пхъэм дэлэжъэрэ комбинатэу «Майкопскэм» игенеральнэ пащэ.

Клэлэцлыкълэу 1900-м ехъумэ зыщагъэпсэфыгъ

Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо лъэхъаныр ыклэм фэкълэ. Республика и клэлэцлыкълэхэм яуахътэ гъэшлэгъонэу зэрагъэкълэщтым Адыгеим мэхъанэшхо щыратыгъ. Мыекълэпэ районым ит зыгъэпсэфыплэхэм клэлэцлыкълэу 15702-мэ защагъэпсэфыгъ ыкли япсауныгъэ щызэты-рагъэпсыхъажьыгъ.

Поселкэу Каменноостскэм дэт лагерэу «Лань» зыфило-рэм чэзыуипллырэ юф ышлагъ. Адыгеим ит район зэфэшъхъаф-хэм къарыкълыгъэ клэлэцлыкълэу 1900-м ехъумэ ащ зыщагъэ-псэфыгъ ыкли япсауныгъэ ща-гъэпытагъ. Ахэм аныбжэ илэсы

7-м къыщегъэжъагъэу 15-м нэсы. Лагерым ипащэу Сергей Грачевым къызэрэтилуагъэмклэ, илэс къэс клэлэцлыкълэхэм языхъэпсэфыгъо уахътэ гъэшлэгъо-нэу, шуагъэ къытэу зэрэзэхэ-щэщтым пыллыгъэх. Экскурси-ем нахыбэу уахътэ тырагъэкълэ-

дагъ. Мыекълэуапэ ичылплэ да-хэхэм ащыщ мыкълэхэу зы мафэ къыхэкълыгъэп. Чыплэу зыдащэ-хэр лэпчъ тарихъэу пыллыр вожатэхэм къафалотагъ. Адыгэ-хэм, къэзэкълэхэм щылэклэ-псэ-укълэу ялагъэм, шэн-хабзэхэу ахэлхэм ыкли нэмыклэ къэбар-хэм ашагъэгъозагъэх.

Зы чэзыум къыхыуытэрэ мэфэ 21-м щыщэу мэфэ 7-м куп-купэу гошчыгъэхэу хы Шу-цлэ лушъом клэлэцлыкълэхэр аща-гъэх. Щынэгъончъэным ылъэны-къокълэ шапхъэу щылэхэр къыда-лытагъэх, полицием илофышлэ-хэр ягъусэхэу ашагъэх ыкли къащэжъыгъэх.

(Икълэух я 2-рэ нэклэб. ит).

Клэлэцлыкы 1900-м ехъумэ зыщэгъэпсэфыгъ

(Апэрэ нэклуб. кыщещэжъ).

— Тилатеръ къеклоплагэхэм янахыбэр гъот маклэ зилэ ыкли унэгъо лужьухэм арыс клэлэ-цыкыкхэр арых, — ело клэлэ-плой Екатерина Грачевам. — Хы Шуцлэ лужьор зымылэгъу-гъэхэри къахэклигъэх. Ащ зы-щыклоштхэ уахътэр ахэм къа-фэмыгъэсыжъу ежагъэх. Къа-лэзгъугъэр къафэмылотыкы-жъуэ къэкложыгъэх. Хым зэ-рашагъэхэм нэмыклэу лфотхъэ-бзэ гъэшлэгъонхэр афызэха-щагъэх, зэнэкъокхуэхэм ахэлэ-жъагъэх.

Ежъ лагерыр зетегъэпсыха-гъэу щыт, адрэхэм ялытыгъэ-мэ, тлоу гошыгъэ: нахыкхэм-рэ нахыжъхэмрэ зыщыпсэ-ухэрэ чыплэхэмклэ зетеуыгъ. Ащ ишлуагъэклэ хьал-балыкх-хэр лагерым кышшымыхуэхэу зэхэщаклохэм алытэ.

Унэхэу клэлэцыкыкхэр зыщы-псэгъэхэр къабзэу зэлухыгъэх, ящыклэгъэ псэолэ пстэури арыт. Псы фаби чыли къа-кыуалэ.

Пшээшъэжъыеу ыкли шъэ-жъыеу мыш зыщызыгъэпсэ-фыгъэхэр зэхъу, зыпари амы-шлэу зы такыкыи кызэрэхэ-мыкыгъэм пащэхэм тышагъэ-гъозагъ. Лъэныкыо зэфэшъаф-

хэмклэ зэнэкъокхуэхэр ренэу афызэхащэщыгъэх. Джэгуклэ-хэу «Что? Где? Когда?», КВН, «Крестики, нолики», нэмыкх-хэми ныбжыкхэхэр ашлогъэ-шлэгъонэу ахэлэжъагъэх. Текло-ныгъэ кыдэзыхыгъэхэм шлу-хьафтын цыкыкхэр аратыгъэх.

Клэлэцыкыкхэм яуахътэ зэ-рэклоштхэр, шлуагъэу кытыщтыр зылэ илыгъэхэр вожатэхэр арых. Ахэм япшэрылхэр дэ-гъоу зэрагъэцклагъэхэр пащэ-хэм кыхагъэщыгъ.

Апшэрэ гъэсэныгъэ зыщы-зэрагъэгъотырэ еджэплитлүмэ зэзэгъыныгъэ адашлэ, я 3-рэ, я 4-рэ, я 5-рэ курсхэм аще-джэхэрэ студентхэм лагерым лфот шашлагъ. Гъэмэфэ зыгъэ-псэфыгъор къэмысызэ ахэм егъэдженхэр афызэхащэгъагъэх, нахъ чанхэр кыхахыгъэх.

Шъхьагырыт пэпчэ планэу зэхигъэуцуагъэм тетэу клэлэцы-кыкхэм лфот адашлагъ. Сабый-хэр зэрагъэчэфыштхэм, яуахътэ гъэшлэгъонэу зэрагъэклоштым нэбгырэ пэпчэ пыллыгъ. Джэ-гуклэ зэфэшъафхэр кызы-дэхъэгъэх егъэджен-методиче-скэ тхылыгъу лагерым кышшы-дагъэкыгъэр ахэм лэпылэгъу афэхъугъ.

Мыхъо-мышлагъэ е гумэклы-гъо горэ къэмыхъоу гъэмэфэ мэзищыр лагерым щыкыуагъ, ныбжыкхэхэм ящынэгъончъагъэ аналэ лъэшэу тетыгъ. Видео-камерэ 16-мэ лфот ашлагъ, ащ нэмыклэу чэщи мафи полици-ем икыулыкыушлэхэр, дежур-нэ клэлэплухэр ныбжыкхэхэм алыплъагъэх.

Лагерэу «Лань» зыфилорэм зыщызыгъэпсэфыгъэхэр зэклэ рыразэхэу ядэжъ кложыгъэх. Пащэхэм пшэрылхэу зыфа-гъэуцужыгъэр зэклэ гъэцклагъэ хъугъ.

ПАТЫКЫО Анет.

Ятлонэрэ уцугъор рагъэжъэщт

Шушлэ лфотхьабзэу «Мастер добрых дел» зыфилорэм иятло-нэрэ уцугъо лоныгъом ыкли чъэ-пыогъу мазэхэм республикэм щыклошт. Цифрэ шыклэм тет телевидением иоператор анахъ инэу Урысыем итхэм ащыщэу «Триколор ТВ» зыфилорэр лфотхьабзэм клэщакло фэхъугъ.

Мыщ иапэрэ уцугъо ишлуа-гъэклэ клэлэцыкыкхэр зыщанлурэ унэхэу, еджэплэ-интернатхэу, нэжъ-лужьхэр зыщалыгъэх унэхэу республикэм итхэм ыпклэ хэмылэу цифрэ шыклэм тет спутник телеканалэу «Триколор ТВ» зыфилорэр афыпа-гъэнагъ.

Ятлонэрэ уцугъом кыдыхэ-лпытэгъэу социальнэ лфотшлэ-плэхэм ачлэт теле- ыкли радио техникэу жъы хъугъэхэр ащы-зэблахъуштых. Аужырэ шы-клэхэм адишэрэ цифрэ шыклэм тет телеканалы 172-рэ афы-пагъэнэщт. Ахэм ащыщэу ка-нал 25-р шапхъэу «HDTV», 10-р клэлэцыкыкхэм апае гъэпсы-гъэщтых. Ахэр зэклэ «Триколор ТВ» зыфилорэм ишлухьа-фыныштых.

ШХОНЧЫБЭШЭ Рузан.

Чыфэхэр арагъэтыжыых

Хьакъулахъ кыулыкыум ыпа-шъхьэклэ къалэу Мыекъуапэ дэт хъызмэтшлэплэхэм ателъ чыфэхэр къалыхыжыгъээнхэм-клэ хыкум приставхэм я Мые-къопэ къэлэ отдел лфотхьабзэ-хэр зэхыщэгъэх.

Хъызмэтшлэплэхэу хэбзэлэх-хэр зымытыщтыгъэхэу чыфэ инхэр зэлугъэагъэхэм адэжъ хыкум пристав-гъэцклагъэхэр ащылагъэх. Тхьамэфитлүм кы-клоцлэ зэхэщэгъэ лфотхьабзэхэм яшлуагъэклэ ателыгъэ чыфэм

щыщэу сомэ миллионы 2,5-р къарагъэтыжыгъ.

Тапэкли мыш фэдэ лфотхьа-бзэхэр республикэм щызэхэ-щэщтых. Хъызмэтшлэплэхэу, унэе предпринимательхэу чы-фэ зытелхэм егъэзыгъэклэ хьакъулахъхэр арагъэтыжы-щтых. Приставхэм къагъэуцурэ плалэхэм ехъулэу зипшэрылх-хэр зымыгъэцклагъэхэрэм ямыл-ку арест тыралхьащт, адми-нистративнэ пшээдэклыжъ ара-гъэхьыщт.

ЛЪЭПКЪ ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

«Налмэсыр» Иорданием щы

Тиреспубликэ и Къэралыгъо Академическэ къэшъокло лъэпкъ ансамблэу «Налмэсыр» Иорданием кыуагъэ. Концертитлү кыатынэу тиартистхэр гъогу зыщытэхьащт-хэм пащэхэм гушыгъэу тафэхъугъ.

«Налмэсыр» идиректорэу, Урысыем изаслуженнэ арти-стэу, Адыгеим инароднэ артистэу Бастэ Азмэтрэ ансам-блэм ихудожественнэ пащэу, Пшызэ изаслуженнэ артистэу Хъоджэе Аслъанрэ купым ипащэх. Иорданием икълэ шъхьалэу Амман дэт унэхъоу нэбгырэ мини 3 зычлэфэщтым концерт-хэр кышчытхыгъ. Бастэ Азмэт кызэрылуагъэу, «Налмэсыр» Иорданием, Израиль, нэмыкх хэгъэгухэм зэп зэрачылагъэр, тиартистхэм къаклэупчлэх.

Дунаим щызэлъашлэрэ «Налмэсыр» иконцертхэр дэгъоу Амман щыклонхэу, Адыгэ Республикэм ищытхъу нахъ лъа-гъу ылэтынэу фэтэлэ.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Сурэтым итыр: «Налмэсыр» къэшъо.

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

Щылэныгъэр кыралотыкы

Краснодар исурэтышл ныбжыкхэхэм ялофшлагъэхэр Мые-къуапэ кышагъэлъэгъуагъэх. Олеся Смахтинамрэ Сергей Ловченкэмрэ ялэпэлэсэныгъэ уасэ фэзышы зышлоигъохэр, искусствэм пыщагъэхэр зэхэхэм кырагъэблэгъагъэх.

Адыгеим исурэтышл цлэрылоу Бырсыр Абдулахъ ипэублэ гу-шылэ зэрэщыхыгъэунэфыкы-гъэу, Краснодар кыкыгъэхэ О. Смахтинамрэ С. Ловченкэм-рэ къалэм теплэу илэр зэра-лэгъурэ шыкхэр ялофшлагъэмэ къащалатэ. Адыгэ Республикэм исурэтышхэм я Союз итхьа-матэу Хъуажъ Рэмэзанэ сурэ-тышлэ ныбжыкхэхэр щылэны-гъэм «зэрэфатхэхэр» лфот-шлэгъэшхоу афилэгъугъ.

Сергей Ловченкэм дэгъоу ышлэрэ цыфхэм ясурэтхэр ышыхэзэ, щылэныгъэр нахы-шлоу кыгурылоу хъугъэу елытэ. Ятэ исурэтхэр, ягунагъу пшъа-шъэм исурэт, нэнэжыым фэгъэ-хыгъэр, нэмыкхэр псэ апы-тым фэдэу къэлъагъох. Искус-ствэм пыщэгъэ ныбжыкхэхэм ацлэклэ Татьяна Мельникова-р зэхэхэм кызыщэгъушылэм, зэ-гъэпшэнхэр ышыгъэх. Лъэхъа-нэу узыхэтыр сурэтклэ цыфхэм

алыбгъэлэсыныр искусствэм ишэпхъэ гъэшлэгъонэу ылытагъ.

— Щылэныгъэр зыфэдэр си-сурэтхэмклэ сыугъоинэу сы-фэгъ. Джары силофшлагъэхэр зэфэшъаф зышыхэрэр, — кытылуагъ пшэшъэ нэгъушлоу Олеся Смахтинам. — Цыфым ишэн-зеклуагъэхэр, игупшысэ-хэр щылэныгъэм зэрэщыпхы-рищыхэрэр къэсэгъэлъагъо. Къалэм итеплэ зы сурэтклэ къэслатэрэл. Мыекъуапэ дэт мэщытыр, Краснодар унэ да-хэу шагъэпсыгъэр, нэмыкхэри сисурэтхэм ахэшъолъагъох.

Лъэпкъ зэфэшъафхэр зэ-фэзыщэхэрэ сурэтхэр, нэмыкх-хэри С. Ловченкэмрэ О. Смах-тинамрэ ашыщтхэу кыталуагъ. Къэгъэлъэгъоныр мы мазэм иаужырэ мафэхэм зэфашлы-жыщт.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтыр къэгъэлъэгъоным кышчытырахыгъ.

УНЭ-КОММУНАЛЬНЭ ФЭЮ-ФАШІЭХЭР

Ащ кызырэтфилотагэмкля, уасэхэр гьэнэфэгьэнхэм епхыгээ лофшлэн пстэури коммунальнэ фэю-фашлэхэр тфэзыгьэцэклерэ организациехэм кьащехьэх, ахэр ары хьисапкьидзэнхэр зышыхэрэр. Ащ пае а организациехэр норматив актыбэмэ, унэшю ээфэшхьафыбэмэ арэгьуазэх. Зэклерэ зыфэкложьырэр зышлоклыхэ мыхушт процент пчягьэу хабзэм ыгьэнэфэгьэм тетэу уасэхэр кьэлъытэгьэнхэр ары. Фэтэрыбэу зэхэт унэхэр кызырэгьафэбэхэрэр ыкли псы фабэр кызырэтлэклагьахьэрэр пстэумэ анахь лъаплэу зэклемы кьытфеклушь, ар щысэу тштэнышь, уасэхэр агьэнафэхэ зыхьуклэ кьыдалъытэн фэе лъэныкьо шхьалэхэр тыгу кьэдгьэкляжыных.

Сыдырэ предприятия федер кьыхыжызыэ лоф ышлэн фэе. Ар сыдигьокли шэпхэ шхьалэу щыт, сыда плэмэ федер кьэзымыжыжырэ хьызмэтшлалэр истыхьан ыльэкляшт. Ау, ыпшэкля кызырэтцытлауагьэу, фэдэшю кьэлъыжыжы зэрэпшлоигьом фэш узыфэе шапхьэхэр бгьэфедэнхэ уфитэу хабзэм ыгьэнафэрэп. Арышь, яхьарджхэм ахалытэ производствэм зыпкь итэу лоф ышлэн ыкли зэпыу фэмыхьоу фэю-фашлэхэр тэрэзэу тфигьэцэкленхэ ыльэкляным фэш ищыклэгьэштхэр. Предприятием уасэхэм ахелытэ псым, ар гьэфэбэгьэным фэш ыгьэфедэшт гьэстыныпхьэм, электроэнергием, транспортым пае гьэстыныпхьэ-щыфэ материалхэм атефэрэр, ялофышлэхэм аратышт лэжьапклер, хэбзэлахьхэр, зипалъэ икыгьэ рыкляу-плэхэр зэблэхьугьэнхэм пэлухьащт мылкур, нэмыкыбэхэр.

— Тэ пшэрылэу тилэр, — ело Азамат, — предприятие пэпчэ уасэхэмкля кьэлъытэнхэу ашыгьэхэр хэбзэгьэуцугьэхэм зерадиштэхэрэр уплэклягьэныр ыкли щыклагьэ ямылэ зыхьуклэ, ухэсыгьэнхэр ары. Ащ ыуж ахэр дэх имылэу пстэуми агьэцэкленхэ фэе. Тыухэсыхэрэ уасэхэм ахэхьэх фабэмрэ зашьохэрэ псымрэ алэклэгьэхьэгьэнхэм ыкли псы шлоир дэгьэчыгьэным япхыгьэ фэю-фашлэхэм ятарифхэр. Электроэнергиемкля уасэхэр региональнэ энергетическэ коммиссием (РЭК-м) егьэнафэх.

Гу лъамытэным, пхырыкляным щыгугьыхэзэ предприятиехэм яхьарджхэм ладжи ахалытэн альэкляшт. Гушылэм пае, предприятием автокраныкля е нэмыкьлэ техникэ горэ кьыщэфын фаеу ылыти ихьарджхэм ар ахигьэхьагьэмэ, кьэлъытэнхэр ауллэкляхэ зыхьуклэ зэгьэпшэнхэ ашлынхэ ыкли предприятиям ыгьэнэфэгьэр имыщыклагьэгоу альытэн альэкляшт ар ительхьаплэу уасэхэм ахигьэхьагьэу зегуцафэхэкля. Ау, ыпшэкля кызырэтцытлауагьэу, зэклерэ зыфэкложьырэр хабзэм ыгьэнэфэгьэ процент пчягьэм тарифхэр ашломыгьэклягьэнхэр ары.

Сыдэу плуагьэми, коммунальнэ хьызмэтым илофшлэн тымьгьэразэу бэрэ кызырэтэкляырэр уушъэфынэу щытэп. Гьэлорышлэкло компаниехэр зэрэбгьэмысэнхэ фаеу цылэри макляп. Адэ, сыда цыфым ышлэщыр итхьаусыхэ альыгьэлэсы, зэхифы шлоигьомэ, хэта зэтхьаусыхылэн фаер? Ащ фэдэ кьулыкьухэр щылэх. Ахэм ахэхьэх зыцлэ кьетлогьэ гьэлоры-

Федеральнэ гупчэм игьо зэрэщальэгьугьэм тегьэпсыкыгьэу, джы илээсым кьыклоцлэ зэгьогьу нылэп коммунальнэ фэю-фашлэхэм ауасэхэр кьызалэтыхэрэр. Ащ плалъэу илэр илээсым иятлонэрэ клэлъэныкьу, нэмыкляу кьэплон хьумэ, бэдзэогьум и 1-р ары. Гурылогьуаеу зэрэгьэпсыгьэхэм кьыхэкляу, тарифхэм гьэнэфакляу ялэр цыф кызырэкляхэм зэхафын альэкляырэр, ары тхьаусыхабэ зыклялэр. Шьыпкьэмкля, гьэлорышлэкло компаниехэу уасэхэр зытетхэгьэ тхылыплэхэр кьытлызыгьэлэсыхэрэми хэукьоньгьэхэр хашыхьэу макляп кызырэтэкляырэр. Мы зэпстэур кьыдэтлытэзэ, коммунальнэ фэю-фашлэхэм ауасэхэм гьэнэфакляу ялэр, цыфхэм ятхьаусыхэхэмкля зызыфагьэзэн альэкляштхэр, нэмыкля лъэныкьохэр джыри зэ кызырэхедгьэфыхэ тшлоигьоу Адыгэ Республикэм уасэхэмрэ ахэм ягьэнэфэнрэкля и Гьэлорышлалэ ипащэу Хьапэе Азамат ыдэжэ тыкляуагь.

Хэткли гурылогьошлоу щытыгьэмэ нахьышлуштыгьэ

шлалэр, «Роспотребнадзор», псэуальэхэр шыгьэнхэмкля ыкли унэ фондэр зерагьэфедэрэр уплэклягьэнымкля Адыгэ Республикэм икьэралыгьо инспекция и Гьэлорышлалэ. Кьытхэтых занкляу прокурорым етхьаусыхылэгьэн фаеу зылытэхэрэри.

— Цыфыр зыгьэгумэклэрэ лофыгьохэр хэбзэ кьулыкьухэм альыгьэлэсын, ифитыныгьэхэм афэбэнэн, шьыпкьяплэр зэригьэшлэн фит, — ело Азамат. — Ау прокуратурэм уетхьаусыхылэкля тэ тыхьамытэу лофыр зэхифын ыльэкляштэп, сыда плэмэ коммунальнэ хьызмэтым епхыгьэ лофыгьохэр зэхэзыфышт специалистхэр илэхэп, сыд хьугьэми ахэм зыкьытфагьэзэн фаеу мэхьу.

Арышь, зыцлэ кьеслогьэ кьулыкьухэм апэрапшлэ уитхьаусыхэ ащызэхэпфымэ нахьышлу.

Тын фаехэр зэрытхэгьэ тхылыплэу кьытфахьыхэрэм зыцлэ кьетлогьэ коммунальнэ фэю-фашлэхэу хабзэм ыналэ зытыригьэтыхэрэм, ыгьэлорышлэхэрэм ямызакьоу, нэмыкля тынхэри арытхэгьэх. Ахэр зэзэгьыныгьэу адэтшыгьэм епытыгьэу гьэлорышлэкло компаниехэм тфагьэцэклерэ фэю-фашлэхэм апае ттыхэрэр ары. А фэю-фашлэхэр цыфхэм яшлоигьоныгьэ тегьэпсыкыгьэу нахьыбэ е нахь макля ашлынхэ альэкляшт. Гушылэм пае, щагур кьэзыпхьэнкыштыр е щагум кьышыкыхэрэм псы аклягьэхьогьэныр тымыщыклагьэхэу

тлытагьэмэ, ахэм апэлухьанэу щыт ахьщэр кьэдгьэнэжынын тлэкляшт. Ау мы лъэныкьохэмкля тызэжэхьан, лофшлагьэу илэхэр кьызэдгьэлотэн фаехэр гьэлорышлэкло компаниехэу зэзэгьыныгьэ зыдэтшыгьэхэр е унэм ибысымхэм зэхэщэгьэ товариществэм (ТСЖ-м) ипащэу дгьэнэфэгьэр ары. Цыфхэм щылэкля амаляу ялэр зэфэдэп. Уасэхэм кьахэхьагьэр яунэгьо бюджеткля зэхэзымышлахэхэрэр кьытхэтых. Ау щыклагьэу илэр бэу, кьылэкляхьэрэр ахэм афимыкьужы зыхьукля, цыфыр зышыгугьын ыльэкляшт закьоу цылэр хабзэр ары. Ар кьыдалытэзэ, бюджетым гьот макля зилэхэм апае субси-

дихэр шагьэнафэх. А кьэралыгьо лэпылэгьур бэмэ агьэфэда, кьалыхыгьошлоу щыта, хэта зытефэрэкля альытэрэр? А упчлэ пстэуми джэуап икьу кьятыхьыгьошлоп. Ау муниципальнэ псэуплэхэм япащэхэм кьалоу зэрэзэхэтыгьэмкля, бюджетым кьыщыдалытэгьэ мылкур зэрэпсаоу алэ кьырамыгьахьэу, лэпылэгьум кьыклэлъэлурэр мыбэу кьыхэкля. Нахьыбэмкля ащ тетэу зыклэхьурэр субсидиер зэрэмыбэр ыкли ар кьалыпхыным бырсырыбэ зэрэпылыр, тхылыплэбэ япхьылэн фаеу зэрэщытыр ары. А зэпстэум кьэралыгьо лэпылэгьум цыфыр фэмыежэу егьэпсы.

СЭХЬУТЭ Нурбий.

ЛИТЕРАТУРНЭ НЭКИУБГЪУ

ЛЪЭПКЪЫМ

УблапӀэ:

МоуштӀэу ситхылъ горэм хэт: «Ор-орӀэу джы дӀгъу дӀдӀу кӀебгъӀагъ, ТемцӀыкӀу. ТхьамджӀ шыкур, пӀи утеуцагъ, уеджагъ, зӀшӀокӀ гори уӀӀу кычӀӀкӀын — сыодзот джы! УасломӀ-уаслозӀ, сисурӀт пӀи, умышӀӀмӀ, сыпсау пӀонӀу дунӀе нӀфым сыккытебгъӀнагъ. ШтӀ, мыдӀ джы ащыгъум псӀ кыспыгъӀкӀжӀ! КысӀпӀӀӀтӀы кызысӀпӀӀӀгъӀахӀджӀ...» ТыгъугъӀкӀ карт зӀрӀтӀ-рихыгъӀгъӀм пае тӀтӀжӀӀу щымылӀжыӀр пхӀорӀӀ-фым кӀедао. КъурӀаным ыдӀрӀп алотӀи, карт зытыра-рагъӀхыӀыр нахыӀпӀм адыгӀмӀ якӀсагъӀп.

КӀуае ЗӀфӀс, ТхьӀм джӀнӀт дахӀ кыӀрет, мӀшӀла-хьӀу исурӀт дӀхӀшхо сӀри шъуапашъхьӀ кысымы-лхьӀан слӀӀкыӀштӀп. Арышъ, КӀуае лыжыӀр «дӀгъу, дӀгъу, сикӀал, ащыгъум псӀ кыспыгъӀкӀжӀ» ылоншъ, сӀри кысӀщыгъыӀнкӀи пӀӀӀхӀӀнӀп. Ары-ми, еплъ ащ, картыӀр непӀ тырахыгъӀм фӀд, ижъ-

ыкӀащи кыспӀӀуехьӀ сӀшӀошӀы: ижӀрыло-ӀӀшӀӀгъӀ хьӀарзынӀмӀ ягъусӀу орӀдыло-тхыдӀӀотӀ цӀӀрылор нарт дунӀе шӀагъом джыри щӀлажъӀ! НартмӀ ялӀӀ-рыгъубыт-ящытхьӀузехьӀ цӀӀрылоу ХьӀадӀгъӀлӀ Ас-кӀер мырӀуштӀу ытхыштӀыгъӀ: «КӀуае ЗӀфӀс — адыгӀ лорыӀуатӀм иӀнциклопедие шъыпкӀӀу алыӀтӀ, 1880-рӀ илъӀсым ХьӀакурынӀхьӀаблӀ кысӀщыхьӀугъ, абдзах... «АдыгӀ пщынӀӀлабӀ, орӀдыбӀ сӀшӀӀ, шъыпкӀӀр пӀощтмӀ, — Ӏло илъӀс 90-рӀ фӀдиз зы-ныбжӀ орӀдыло цӀӀрылом. — ОрӀдыр кызтегушъ-ӀӀрӀр пӀӀӀу, ащ ыцыпӀ зыуубытыжъӀкӀӀ, ежъ-ежыӀрӀу, мыдӀ пхьӀтетым ӀуданӀр кызӀрӀтӀеклӀу, адрӀ ӀӀкӀапӀм нӀс кыомыхьӀылӀӀкӀӀу пкӀудын, кытепщын олъӀкы... Арышъ, адыгӀ орӀд цыпӀр гъогупӀ ублапӀм фӀд...» АбдзӀхӀ лыжыӀм итхыдӀ зытӀушъ мыщ кыкӀӀӀлӀыкӀлоу нӀлуасӀ шъуфӀсшӀышт.

Нарт Ергун

ЕргунӀ байштыгъ, лӀӀблӀнагъ. ЗыгорӀе хьунӀе горӀ ашӀын зыхьӀуе, зыдащӀтыгъӀ. Бгы-кыуапалер ыубытӀмӀ, мы (кы-гъӀлабӀгъо) фӀдӀ унӀр зӀты-ритхыӀштыгъӀ.

Иш ыцӀӀр ШъоехьӀу. Нарты шӀу итмӀ, тхьӀамафӀрӀ зыкӀоӀе, акӀугъӀр зы мафӀӀе ыкӀуштыгъӀ.

СӀтӀнаем епсӀӀыхьӀогъӀагъ ЕргунӀ. КыдӀкӀогъӀагъӀ. Нарт ЧӀлӀсхьӀӀт ащ ыужыӀе кӀепсӀӀыхьӀожыӀгъӀагъ. КыдӀкӀонӀу кыӀрилуагъӀп ай.

КъаригъӀахыӀнӀу пшӀӀӀшӀӀхьӀ-хӀр ыугъоигъӀх ЧӀлӀсхьӀӀты. Ай зӀрӀкӀощтхӀр ЕргунӀ рӀлуа-гъӀп, ежъ зӀрӀепсӀӀыхьӀогъӀагъӀм пӀе атырихыӀнӀе щыни.

Ау зӀрӀежыӀагъӀхӀр ежъ зӀ-хихыгъӀ.

ЕргунӀ кӀӀшӀӀси, мыдырӀхӀр нӀмысӀу ежъ нӀси, унӀр зӀ-тыритхьӀи, пшӀашъӀр кыӀрихы, кыхьӀи кӀӀкӀожыӀгъӀ.

АдырӀхӀр зынӀсым, пшӀа-шъӀр щыӀӀжӀӀп, унӀри кытагъӀ. АрытӀи, кӀӀкӀожыӀгъӀх, Ӏофыр лышӀлу Ӏофы ашыгъӀ. ТхьӀама-фӀ исыгъӀу, зельӀӀлӀхӀм:

— КызӀрӀсӀамылуагъӀм пӀе кӀӀсхьӀыгъӀ нахыӀе, лыгъӀӀ-шъу-кыгъӀӀе кӀӀсхьӀыгъӀп, — ылуи пӀур фӀдӀу ылыгъыгъӀӀти, пшӀа-шъӀр ЕргунӀ кыӀритыжыӀгъӀ.

Джары ЧӀлӀсхьӀӀты СӀтӀнае кыӀшӀӀнӀу зӀрӀхьӀугъӀр.

ЧӀлӀсхьӀӀти адырӀм фӀдагъӀп шъхьӀае, пелыуаныштыгъӀ. Ари ЕргунӀ кыӀхьӀулагъӀмӀ ащыш.

ЧӀлӀсхьӀӀт нартмӀ зӀхахы зауӀим, ӀӀкуандӀ дахӀр Ӏигъоу, СӀтӀнӀе-гуащӀр ОрзӀмӀджы ышӀӀжыӀгъӀ.

ЕрӀщкӀӀурӀ
нартхӀӀмрӀ

Ыгу ябгъӀагъӀти, СаусырыкӀу, ПшӀӀтыкыӀкӀӀкӀӀ, БлыпкыӀкӀӀкӀӀ ылуӀнӀхӀ исапӀу нарт ЕрӀщкӀӀу ЛъӀпшъ дӀжӀ кӀогъӀагъӀ.

— Щыц сфӀӀш, — рӀлуагъ.

— Щыцым сы епӀӀӀштӀа? — ылуи ЛъӀпшъ ЕрӀщкӀӀу кыӀуп-шыгъ.

— СаусырыкӀу, ПшӀӀтыкыӀкӀӀкӀӀ, БлыпкыӀкӀӀкӀӀ алохӀу сы-уишты, — ылуагъ.

— Ащыгъум, сы пӀе щыц кӀӀсшӀына? Зы щӀ кыӀпфӀс-шымӀ, щыри ыуишты, — ЛъӀп-шъы ылуагъ.

Зы щӀ кыӀфишӀи кыӀритыгъ. — Сы адӀ мый зӀриулышты хьӀыӀер? — ылуагъ. ЕрӀщкӀӀу ары кӀӀупшӀӀрӀр.

— СаусырыкӀу кыӀфӀсӀ-щӀ,

ПшӀӀтыкыӀкӀӀкӀӀ фӀсӀӀӀӀти,
БлыпкыӀкӀӀкӀӀ есӀтӀупшы!

Джар Ӏуи, бзӀм дальхьӀи, — ЛъӀпшъы ылуагъ. — Ай фӀ-дӀу сытӀупшыӀе, дунаем тет-хӀмӀ язи кыӀлыштӀп, — ылуагъ. («Спутникыр дагъӀкӀуаешъ, — Ӏо щыс КӀуай ИсмахьӀилӀ, — дунаер кыӀкӀухьӀ алуагъ. Ащ фӀдӀ ныла ари!»).

А шыӀем тетӀу ЕрӀщкӀӀу ишӀӀбзӀщӀ ытӀупшыгъ. А кӀӀ-барыр СаусырыкӀу зӀхихыгъӀ-ти, адритӀумӀ арилуи, хигъӀ-хьӀажыӀгъӀх, ежыӀри хӀхьӀа-жыӀгъ. ЕжыӀри а щӀр ыуж зӀрӀрыкӀотыр ешӀӀ. СаусырыкӀу а щӀм ӀӀпымыӀинӀе зӀгугъӀм, ятӀӀ зышӀи, кыушъхьӀ лъӀапӀм щыцӀу хӀхьӀагъ, СаусырыкӀу дунаем тетӀыжӀӀп джы!

ПшӀӀтыкыӀкӀӀкӀӀ ыужы щӀр ихьӀагъ, «ПӀури зы, мый сыкыӀ-лыштӀӀп сӀ!» — ылуи, гъодыдж горӀм зыридзи, зыригъӀуӀи-жыӀгъ.

Джы кӀӀнагъӀр БлыпкыӀкӀӀ-кыӀти, ащ ыуж щӀӀбзӀщӀр ихьӀагъ, ифӀжӀу макӀӀ зӀхихӀу, ӀоӀе кӀоми, мыӀе кӀоми лъӀыӀхьӀ зӀхьӀум, кыушъхьӀ лъӀагӀм зы-кыӀридзыӀи зыригъӀуӀижыӀгъ. НӀбгырищыри щымыӀӀжыӀ зӀхьӀум, щӀр ӀыстыжыӀгъӀ. ЩӀр зӀ зыӀыстыжыӀе, кӀӀтӀӀджыжыӀ-нӀу щытыгъӀп.

ЕтӀанӀ СаусырыкӀу кӀӀтӀ-джыжыӀгъ. СаусырыкӀу ыужым зыӀӀӀӀм ЛъӀпшъ кыӀупшыгъ: — СаусырыкӀу, зы хьӀал-

балыкъ горӀ кыӀохьӀулӀгъӀа-гъӀба? — ылуи.

— СӀ зысымыгъӀбыллыгъӀу, мыжъо е ятӀӀ зысымышъ-гъӀагъӀмӀ сӀри сыкӀодыштыгъ. Ау ятӀӀ зысшӀи, зышъхьӀащы-гъӀӀгъ, адырӀхӀр хӀкӀодагъӀх, — СаусырыкӀу ылуагъ.

НартмӀ ялӀӀхьӀаны тӀ тӀлӀӀ-ныкӀо иныжъхӀӀри, спы цыкӀлу-хӀри исыгъӀхӀу ало. Иныжъым ыпӀ кыӀырӀ жьым спы цыкӀлур зӀрилӀасӀщыгъ.

— Сы пӀӀӀрӀр? — иныжъым ылоштыгъ.

— БӀщ сшӀтӀнызы, сыоон сыхьӀисап! — спы цыкӀлур зы-лоӀе, адырӀмӀ кӀӀӀӀщыгъ.

ИныжъхӀр лъӀӀшӀу кӀӀраб-гъӀщыгъӀх.

СаусырыкӀу

СаусырыкӀу тикъан,
СаусырыкӀу тинӀф,
Лым ӀофхӀр зиащӀо,
Ешыгуаор зичатӀ,
Арыкъ темӀнӀу кыӀуӀгъӀм
ЫшъхьӀ кыӀухьӀызы,
ХьӀрам ӀуашъхьӀкӀӀ ыгъӀ-загъ.

Нарт
СаусырыкӀорӀ
иныжъымрӀ

СаусырыкӀу ахӀмытӀу нарт-хӀр былымыхьӀ кӀуагъӀх. Бы-лымхӀр кыӀагъӀти, кыӀежъӀжы-хы Къойданым кӀӀсыжыӀгъӀх.

СаусырыкӀу дӀмысыгъӀу щытыти, кыхьӀӀижи, янӀ дӀжӀ кыхьӀажыӀгъ.

— Сыгъашх, тӀан, — ылуагъ СаусырыкӀу.

— «Сыгъашх, сыгъашх» Ӏо зӀпыты, ушыс, модыӀе нарт-хӀр былым кыӀахьӀи, Къойда-ным кӀӀсыжыӀгъӀх, — кыӀ-рилуагъ янӀ.

— НартмӀ сырамыгъусагъӀ-ми, ащ кыӀахьӀрӀмӀ анахьы-шӀуломӀе садӀгощӀн, тӀан — ылуагъ.

ПӀӀстӀ чыӀӀӀщыгъ, лы жьо-гъӀ щыгъ, щыбжъӀы-щыгъу атетӀкыуагъӀу ӀанӀм кытыригъ-ӀуцагъӀх янӀ. СаусырыкӀу пӀастӀр ыфызи, псыр кыӀи-фыгъ, лыр ыутхыпкӀи мылхӀр кыӀпигъӀӀтӀкыуи ышхыгъ.

— Ныбжы нахъ дӀгъоу сыб-гъӀшхагъӀп, тӀан, — ылуи кыӀо-жыӀгъ. СаусырыкӀу ТхьӀожыӀем кыӀтетӀысхы, Къойданым кӀо-нӀу ежыӀагъ. СаусырыкӀу кыӀа-лоу нартхӀм зӀлӀӀгъум, шӀӀ-ныгъӀ ӀӀӀу зы лы горӀ ахӀ-тыти: «СаусырыкӀу мыгъо цы-кӀлур кӀӀкӀозы, «фӀсӀжъ апши, нартхӀр», зыӀӀе «тхьӀауегъӀп-сӀу» — шъуло нахъ, «ахад» — шъумыӀо», — кыӀрилуагъ. ЗӀрилуагъӀм фӀдӀу, тыдӀӀе ахӀхьӀагъӀми «тхьӀауегъӀпсӀу» кыӀрӀлуагъ нахъ, «ахад» кыӀ-рӀлуагъӀп. ЕтӀанӀ, СаусырыкӀу гужжи, ежъ зыфӀилорӀр кыӀ-дӀхьӀоу щытыти, щӀщиц гъурӀи зышӀи щыӀӀм зӀтыригъӀӀа-хыӀгъӀх.

— МӀшӀо тӀӀкӀу тӀзыгъӀгъо-тырӀр ӀӀхьӀӀгъу тшӀышт зы ӀахыӀе, — алуагъ нартмӀ.

— СӀ шъозгъӀгъотышт, — арилуи, тау-таш горӀм Ӏугъо тӀӀкӀу кыӀдихӀу ылӀӀгъӀгъӀ-ти, СаусырыкӀу кӀуагъӀ.

ЛӀгъулышхом лы ӀмӀӀу, пхьӀ-цӀӀӀтӀу, зы инырӀ, зы цыкӀлурӀ пӀӀӀу, иныжыӀри ащ кыӀӀӀӀ-гъӀу пӀӀульӀу кыӀулухьӀагъ. Ма-шӀом икыӀпӀхыӀеу хьӀуштыр Са-усырыкӀу ымышӀӀу егупшысӀу щытызӀ, ТхьӀожыӀер кыӀӀушыӀи: «УишыӀдзӀ кыӀӀехи, упкӀӀ цуа-кӀӀ сфӀӀш. БажӀм фӀдӀу зы-гъӀӀӀӀт, цызӀм фӀдӀу сыкӀӀӀ-кӀощт, лъӀгонжӀмышъхьӀӀе зе-сӀдзыхыӀнызы, пхьӀӀӀӀӀе иным уемыӀӀу, цыкӀлур кыӀаши, тхьы-ны тыкӀожыӀшт», кыӀрилуагъ.

ИшыӀдзӀ кыӀӀихи, упкӀӀ фи-шыгъ. КыӀкӀуаӀли, ТхьӀожыӀ-ем лъӀгонжӀмышъхьӀӀе зырид-зыхыгъ. СаусырыкӀу пхьӀӀӀӀе цыкӀлур ӀӀӀ шӀошӀызӀ, иным Ӏи, иныжъым тыригъӀафи, кыӀ-гъӀушыгъ. КъӀӀаби, СаусырыкӀу рильӀшӀохи шыр шъхьӀарытӀуп-щӀу хьӀугъӀ, СаусырыкӀуи ины-

жъым ӀпӀӀшъхьӀагъ ӀильхьӀагъ.

— Сыд уилӀӀгъунӀу укы-зыфӀӀкыуагъӀр? — ылуи кыӀе-упшыгъ.

— ШыӀӀ тӀӀӀӀти, мӀшӀо тӀӀкӀу схыӀнӀу сыкӀӀӀкыуагъ, — ылуагъ.

— ТыдӀ укыӀкыӀрӀ?

— Нарты сыкыӀеи, — рӀлуагъ.

— СаусырыкӀу ихьӀгъо-шӀагъӀхӀм ащыцӀу зы кыӀау-мӀ кысаӀуи, устӀупшыжыӀшт, — ылуагъ иныжъым.

— СаусырыкӀу ихьӀгъо-шӀагъӀмӀ ащыцӀу сӀ зӀхӀӀ-хыгъӀу зы кыӀаумӀ кыӀосӀон, ау сӀ ежъ слӀӀгъуӀгъӀахӀп, — ылуагъ. — СаусырыкӀу жъан щӀрӀхьӀыр кыушъхьӀм дарегъӀ-хыӀе, кыӀрарегъӀӀфыхы, коп-кыӀышъхьӀӀе еозы дефъежыӀ.

СаусырыкӀу дихьӀыӀн ылӀӀ-кыӀштӀӀпӀти, ежъ иныжъым жъан щӀрӀхьӀыр кыушъхьӀм дихьӀи, СаусырыкӀу кыӀыригъӀӀшӀыгъ. Иныр копкыӀышъхьӀӀе кыӀеуи, кыӀидифъежыӀгъ.

— Ащ пӀмыӀеу пӀӀӀрӀ щыӀӀмӀ, кыӀо, — ылуагъ иным.

— ЦобзӀ-шӀобзыр пльыжыӀ-бзӀу егъӀпллызы, ыжӀ кӀоцӀ дельхьӀазы егъӀкыӀасӀ алоу зӀ-хӀсхыгъӀ, — рӀлуагъ.

Иныжъым цобзӀ-шӀобзыр пльыжыӀбзӀу ыгъӀпллы, ыжӀ дильхы, ыгъӀкӀосагъ.

— СӀуӀкӀоцӀ хьӀутӀ-пльытӀӀти, ыгъӀзусӀни, сигъӀтхьӀажыӀгъ. Ай нӀмыӀеу сы пӀӀӀрӀ? — ылуи кыӀеупшыгъ.

— Ай нӀмыӀеу, псыр егъӀ-жӀо, псы жьӀагъӀм хӀгъуаль-хьӀзы зегъӀпскы.

Иныжъым гъоплӀӀ хьӀӀкуа-шӀоӀе псыр кыӀгъӀажыӀуи, машӀор ӀешӀыхьӀагъӀу хӀгъуальхы зы-гъӀӀпскыгъ.

— ШъохьӀ-тӀӀхьӀум сигъӀӀӀ-щыгъ, сыдӀу ӀӀзӀгъу шӀагъо кыӀсӀпӀуагъ, сӀӀӀӀ, — кыӀри-луагъ. — Джыри сыд ышӀӀу зӀхӀӀхыгъӀр?

— Ай нӀмыӀеу, ытыкыӀн кыӀ-сӀу псым зыхыгъӀӀщытыхьӀати, щӀӀ-мӀфӀищӀ хӀтыштыгъӀ, етӀанӀ кыӀкыӀутӀти кыӀхьӀӀижиштыгъ, — алоу зӀхӀсхыгъӀ.

ЛИТЕРАТУРНЭ НЭКИУБГЪУ

ИХЪАРЗЫНЭЩ

— Адэ ар тауштытэу ыгъэ-щтытыгъэ, сьд ышлэщтыгъэр?

— Сшлэрэп, зыгорэ елошъы псыр егъэщты алоу зэхэсхыгъэ.

— Адэ къэши, мэхъумэ тегъэпл.

— Псым хэуцу, — ылуи ытыкхыны къэсэу псым хигъэуцуагъ.

Ежъ Саусырыкъо ышлэу щытыти, щэщищым къэхушты щтыргъуир къыши, иныжъыр хигъэщтыхыгъэ.

— Къел, — ылуи къызелэм, мылыр къыгъэццэу, къыгъачэу хъугъэ.

— Зэ зыгъэбыау, щыгъупшагъэ сшыгъэ, — къылуагъ Саусырыкъо. — Саусырыкъо мылыр къыхичыти, псы къытыригъэлъадэщтыгъэ, хъауарзэ хитакъоти, ыгъэщтыжыти, къытыригъэсэжыщтыгъэ.

Ащ фэдэу ышлэ:

— Къел, иныжъ, — зырелом, къыкхалэ шхъалэ мылыр къыфэгъэхъыгъэп. Саусырыкъо

ичатэ къырихи, иныжъым ышхъэ шуихынэу зыфежъэм: «Ащ сэ сиукхыштэп, цыф цыкху, сыуукхыштымэ сэ сичатэ къахы, джалэ сыуукхын плъэишт нахъ, — ылуагъ иныжъым. — Сшхъэ зыпыупкхыкхалэ, къурбычыимлэ клэтыишхуищ къиини, къыдэклоешт. Шымэ ящанэ хэпхымэ, бгырыпхыле дэгъу хушты». Саусырыкъо къежыи, чатэр къыхынэу бгым дэклуае зэхъум, иныр къеджи:

— Сыоплгыгъэп нахъ, Саусырыкъо къопцлэ лъэкхлэпцэ цыкху алогъагъ, укхэсшлэн фэягъ, Саусырыкъор оры, хиллэ укхыздзэкхуагъ, — ылуагъ.

Саусырыкъо Тхъожъыи къыпгъоли къеупшыгъэ:

— Тьдэ уклошты, Саусырыкъу?

— Иным ичатэ къэххынэу сэкху сыуиштызы.

— Ау щытэу укхлэ къэпхын плъэиштэп, ар къэгубжынызы уиуышты. Лъэпшъы

илэдэ жэхъуле уубытыни, чэтэ лпшъэр къызлэбгъэхъан фае, — ылуагъ Тхъожъыи.

Саусырыкъо Лъэпшъ дэжъ клуи, иладэ къыхыгъэ. Чатэм елэны къыхынэу зыфежъэм, къэгубжи, къежыи шхъае, ладемлэ ели чэтэ лпшъэр къызылалыгъэхъагъ. Чатэр къыхыи иныжъым ышхъэ шуиупкхыгъэ. Клэтыишхоу зыфилуагъэр чэтэпэм пылъагъэу къыхыи, бгым къыдэкхоежыи пэтэу Тхъожъыи къыпгъолигъэ.

— Сы пшлэщты, Саусырыкъу, мы къепхыгъэр? — ылуи къеупшыгъэ.

— Бгырыпхыле дэгъу ылуагъэ-зы, сыбгы ислъхъащты, — ылуагъ.

— Мыдэ мы псэифы шыгым еупцлэли, еплъ...

Псэифы шыгым зыреупцлэ-лим, зэфэдитлоу зэпигъэзыгъэ.

Саусырыкъо машлор къыхыи къэкхоежыгъэ.

Пкъыгъо зырыз! — зелом,

ахэр ары къылоштыр.

— А пкхэншэхэр тхыштытэу, ащ нахъыбэ къымылоштытэу, дэгъуба адэ, — алуагъ.

Лым емыдэлухэу: «Сы узыфаер, Саусырыкъу?»

— Къолэныжъ, шъофан, псыщыкхуагъ. Ищыр къысэ-шъутымэ ай нахъыбэу сызыфае щылэп, — арилуагъ.

Къолэныжъыр — шы, узыфаеу зыдэщылэр умышлэрэм уихыштыгъэ. Шъофанэр — къытеху зыфаллорэр къытеху-щтыгъэ. Псыщыкхуагъ — псы кхылуи ушырыклон плъэкхыштыгъэ.

Ахэр, лпыр куо зэпыттэ, къырати къатлупщыжыгъэ.

Ухып:

«Еджакхы тхакхы зымышлэрэ оредыло-тхыдэлотэ цлэрылом адыгэ лорылуатэмкхэ ишлэныгъэ ины, къылуатэхэрэм лъэпкъ лшыныгъэмрэ адыгэ жабзэм ибайныгъэрэ ахэлъ...» А пстэури Кхуай Зэфэс ицы-кхуом тэтэжъмэ яхъакхэщхэр ары къызэрихыгъэ-хэр. Кхылуатэзэ джы аригъэтхыгъэу Адыгэ шлэны-гъэ-ушэтын институтым ифольклорнэ фонд хэлъыр къыхъуутын плэмэ, тхыль лужъушхо икхушты, нэкхубгъо шых-шъиблым къыцхымыкхэнэу.

Гукхэкхыжъ къэбармэ мырзэуштытэу ахэлъ: «Пшысэхэр слуатэхэрэп сэ, — ылоштыгъэ оредыло-тхыдэлотэ ялым. — Нарт Саусырыкъо икхэбархэр слотэными сфэчэфэп, лыгъэ хъатэ хэлъыгъэп, хъоршэрыгъ нахъ, лъэкхлэпцэ цыкху».

Ублэлэ:

Тхыль нэкхубгъор къызэпырыдгъазэ къэс, джы мы зэрэтлэгъоу: ынэгъу, ылапэмэ, ишыкхлэпщынэ-бзэпсмэ — пстэуи тыгъэм инурэ къатешлэтыкху, Хъэпэе Мыхъамодэ тапашхъэ къытхысхъэ зэпы-тышт. Шыкхлэпщынэо лэзэм имэкхэмэ дахэмэ лъагъэу заригъэлэтызэ, лъэпкъым гъашлэу къыгъэшлэщтыр ежыи къыгъэшлэщты. Насыпышхо дэд! Мыхъамодэ слъэгъурэм къэс ситэтэжъ Алэбый сынэгъу къыкхлэзгъэуцо сшлэгъоу сэгъулэжыи: зэманым ари шыкхлэпщынэуагъ. Сурэт къыгъэнагъэп, ситэтэжъ ыцлэ тхыльмэ къадэнагъ, арышъ, инэпэеплэ къэ-сыубытын слъэкхырэп. Ау ятеплэ-луплэкхлэ адыгэ-хэр зэкхлэ зэхъышху, зыхэбгъэкхлэпхъэ щымылэу ало, арыштын Хъэпэе лыжъым ситэтэжъ Алэбый сэри ренэу зыкхлпхырыслъагъорэр...

Хъэпэе Мыхъамодэ 1887-рэ илээсым къуаджэу Хъа-тикхуае къышхыгъэ.

Нарт Ещэры-къо зэриушэ-тагъэхэр

«Уахэмыхъэу ллэр пшлэрэп» ало. Гушылэнымджэ маисэу, лыгъэ зехъаным фэсэмэгъоу щылэр макхлэп.

Нарт Ещэрыкъо «Сыл» зы-лорэмэ ащыщыгъэ, ллы фэмы-фыгъэп, плоны хъуми.

Пшъашъэ горэ ллы ратынэу, мэфибл джэгъу фашыгъэу, ар аухымэ пшъашъэр ащэнэу, шъу-зыщэхэри хъазырэу щытыгъэ.

Арэуштытэу хъазырэу шъузы-щэхэр щытхэзэ, нарт Ещэрыкъо джэгъум ахэттыи:

— Сеплэтын мыщ яллыгъэ къыхырэм! — ылуи пшъашъэр ыпхъуати, ишыпллэ ригъэкхуи — укхлэхъабын — рилъэсэжыагъ!

— О мардж, емыгъахы! — алуи, «хъай-сайт» алозэ лъежъа-гъэх. Ау, ежъхэмэ яшыхэр

лэгъум къыдамыгъэкхышхуэу, ады-рэр — «тэ щыл?» — нэлплэ-гъум икхлэдыкхыжыи фехъагъ.

Кхызэлплэкхы: «Мыщ салэкхлэ-кхыжыи хъунэп», — ылуи, ишы къыжэдалэ, шыухэр нахъ зыкхлгъэхъагъэх. Джы клэмы-хъапэхэмэ, джы клэхъэпэхъэба зыфэллоным хэтхэу зэлъэкхлэ. Ауэ, купэу ыуж итымэ ащыщ горэми клэхъанэу, пшъашъэр къылэкхыжынынэу унэшъо те-убытагъэ зэримылэр нарт Ещэ-рыкъо къызешлэм, ишы елъэ-дэкхэожыи, жым хэфыти зы-ригъахыжыгъэ.

Арэуштытэу зэхъум, зыдачъэ-рэри амышлэу делэ фачъэу чъэ зэпытыныхэа? Зырыз, тлуритлурэу шыумэ къагъэзэжыгъэ. Пшъашъэр къэзыщэнэу щыт клэлэм къыгъэ-зэжыгъэп. Клозэ чэщ хъуи, мээ гъэхъунэ горэм чэщыпэ чъые цырихыгъэ.

Нэф зэшъым, тэджи чылэ горэм дэхъагъ. Зыдахъэм, а ллэу зыкхлэмыхъагъэм иш шып-сыхэгъахъэ къащагъэу ышлэ-

жыгъэ. А шэр зицагу дащэ-жыгъэу унагъор бысым ышлэ, лъэгъунэу илэр щилотагъ.

Бысым ышлыгъэр нарт Ещэ-рыкъоу къычлэкхы:

— Дэгъу, укхылыкхуагъэшъ, пшъашъэр остыжыи, — ылуи пшъашъэри адырэ унэм къыфы-члэщыжыгъэ.

Къадэкхуати, къытлупщы-жыгъэх.

Нарт Ещэрыкъо ар ышлэгъа-гъэу къалотэжыи.

Саусырыкъу

Ынэ шхъуахъэр мзечъэ, Зытридзэрэп — егъэкхыи, Кхыуытырэр — егъэткху, Кхуцлэ машлор къакхыи, Гуиш-псэлухэу мэлъалъэ.

Саусырыкъо

ичатэрэ ишырэ

Саусырыкъо ицыкхуом къыщегъэжыагъэу лъэшэу клэлэ

лушэу, клэлэ нэжгъур чан цы-клоу щытыгъэ. Клэлэ джэгъуми ахэтэу, ллыгъэ зезыхъэхэрэ-ми акхэнэцытыгъэ.

Арэуштытэу хэтэу зы мафэ горэм нартхэм ягъуклэ дэжъ кхышым члэхъагъэ. Сыджым ыльэгъуанджэ ригъэкхуи ригъаби, зи щымыхъоу ели ыпкъ ригъэ-уцожыгъэ.

— Лпыр лпыкхым иуцуагъэу къычлэкхыи! — ылуи Лъэпшъ гушлуагъэ.

Зарэр пиупкху, уцэку лф имылэу щэмэдж пкъыжъ горэм фыхышхыкхыи чатэ къыри-тыгъэ:

— Ма, сишъау, апэрэмклэ ар чатэ фэхъункхыи къэнэнэп, — ылуи.

Арэуштытэу Саусырыкъо чатэ илэ хъугъэу хэтэу, етлани кхы-шым члэхъагъэ.

— Сыд джыри узыфаер, сишъау?

— Шы горэ згъотыжыгъэ-емэ... — укхытапэу Саусырыкъо лыжъым рилуагъэ.

— Ари зыгорэу хъун, сишъау.

Лъэпшъ мо клэлэм изекхлэ-шхыкхлэхэр ыгу рыхыхъэу, ллы хэкхы шлоигъоу щытыгъэ. Ащ фигъашлоу чыунэкхлэ ыплоу лъэпкъ дэгъумэ ащыщэу шы илагъэ. Арыти, ар къыфычлэици:

— Мыр о уишы, сишъау, — къырилуагъэ. — Нартмэ пшъа-рахъ фэдэу уадэшэсын плэмэ, ахэмэ яшыхэм ауужы кхынэн-джэ сыгугъэрэп. Тхъэм мэфэ шыпкхэ фешл.

Саусырыкъо къыгъэшэси илэгъу къыдыгъэкхыжыгъэ. Кхы-клэлъыпллы:

— Нарт шыу шыпкхэ фэд! — ылуагъэ.

Лъэпшъ лохъугъэп. Нарт Сау-сырыкъо ллы цлэрыло хъугъэ. Цыфхэр егъэзыгъэхэу зэхъуми, бэрэ лпылэгъу афэхъугъэ, ищытху непэ къызынэсыгъэми алуатэ.

ЛИТЕРАТУРЭР:

1. Нартхэр: Адыгэ эпос, М., 1968, 1т., н. 199, н. 274 — 275, н. 269-270. 2. Нартхэр: Адыгэ эпос, М., 1969, 2т., н. 94, н. 167—171, н. 94, н. 53.

Ухып:

Нартмэ яхылылэгъэ оредхэр, сыдыгъоки гуетыныгъэ ин хэлъэу, клэщыгъошхуи хэлъэу Хъэпэе Мыхъамодэ ишыкхлэпщынэ къызэрэригъэпшхыкхуи лхыкхэрэ цыф жъу-гъэмэ агу рыхыштыгъэ. Ахэр — пшыналъэхэр, оредхэр — бэдэдэ хуштыгъэх. Магнитофоннэ пленкэмэ атет-хэгъэу джы шлэныгъэ-ушэтын институтым ифонотекэ ахэм чыплэшлэу шаубытыгъэ. Джыри зы хэгъэуэнэ-фыкхын: Мыхъамодэ «аригъэтхыжыгъэ лорылотабэ шлэныгъэ-ушэтын институтым къыдыгъэкхыгъэ тхыльыбэ-мэ къадэхъагъэ». Хъарзынэщым хэлъых, цыфым илэшагъэ, оредэгъу е оредэи, ныбжыи клэдыжыштытэп, егъашлэм щылэщты. Джарын фае ситхыгъэ къызщезгъэжъ-эным пэублэ сшыгъэгъэ тэтэжъ лшым: «Штэ, мыдэ джы ащыгъум псэ къыспыгъэкхэжъ» ылозэ, пхъорэлъ-фым лъэлэу зыкхыфилышхэр. «Нарт лэхъан къыхъабы-нэу ало: фаемэ къырагъэщхэу, фаемэ къырагъэсэу...» Хэт ышлэра, хуштым шлагъэ илэп!

Гурытымклэ соми 123-рэ

лоф зышлэрэ пенсионерхэм япенсиехэм яхыплэгъэ къэлытэжынкхэу шышхъэлум и 1-м ашыгъэхэм Адыгеим шыпсэхэрэ нэбгырэ 30400-рэ къыхиубытагъ. Блэкыгъэ илэсым ахэм апае лофшлэлэхэм атыгъэ страховой тынхэу япенсиехэм ахагъэхьагъэхэр мазэхэм затыралытэжынкхэу, гурытымклэ а пенсионер купым имэзэ пенсие къыхэхьагъэр соми 123-рэ. Адыгеим муниципальнэ псэуплэхэр пштэхэмэ, ахэм ащыпсэхэрэ пенсионерхэу лоф зышлэхэрэм апае страховой

тынхэу атыгъэхэм ялытыгъэу, япенсиехэм къахэхьагъэр гурытымклэ соми 107-м къыщыублагъэу 156-м нэсы.

Пенсиехэр икларыклэу къэлытэжынкхэу клэлэу шыклэ пылэу щытыгъэп ыкли Пенсиехэмклэ фондм ичылплэ къулыкхуэхэм яклоплэнхэу ищыклэ-гъагъэп. Нэбгырэ тельытэм (персонифицированнэ учетым) тегъэпсыкыгъэу къэбархэу лофшлэлэхэм Пенсиехэмклэ фондм лъагъэлэсыхэрэм ателытагъэу пенсиехэр икларыклэу къалытэжынкхэу. Ащ фэдэ

фитыныгъэу зилэхэм ащыщыкхэу лофшлэнымклэ ныбжыым тельытэгъэ пенсие, сэкъатныгъэ зэрялэм е зылыгъыжыштыхэр зэрямылэжынкхэу фэшл пенсие зыфагъэуцугъэхэр.

Зылыгъыжыштыхэр зэрямылэжынкхэу фэшл пенсие зыфагъэуцугъэхэм пенсиеу ялэр шышхъэлум и 1-м къафалытэжы. Цыфхэм яшлоигъоныгъэ тегъэпсыкыгъэу ежыхэр клэупчлэхэзэ пенсиехэр къагъэлытэжынкхэу ифитыныгъэу ялагъэхэри къэнэжыкхэу. Пенсиехэмклэ страховой лахыр зы-

фагъэуцугъэм е аужырэ къэлытэжынкхэу зыфашыгъагъэм къыщыублагъэу мэээ 12 зытешлэк, страховой лахыр цыфым къаригъэлэпытэжыкхэу шлоигъомэ, ифэшшошэ лъэу тхылъ

Пенсиехэмклэ фондм ичылплэ къулыкхуэ рыхыплэн фае.

**Пенсиехэмклэ фондм
Адыгэ Республикэмклэ и
Къутамэ ипресс-къулыкхуэ.**

Зы мазэ нахь къэнагъэп

Къэралыгъо мылкху хэгъэ-хъожыр агъэфедэзэ аныбжыкхызысклэ пенсиеу къаратыштыр нахыбэ шыгъэным иамалхэр къэзытыхэрэ Программэм хэуцэ зышлоигъохэм плалэу къафэнагъэр 2013-рэ илэсым чъэпыогъум и 1-м екы. А плалэр къэмысыгъэу Программэм хэуцохэрэм къэралыгъор мылкху лахыклэ илэси 10-м къыклоцл къаделэшт илэсым къыклоцл сомэ мини 2-м къыщымыклэу затыклэ. Мин 12-м нэс ахъщэ илэсым ясчет зырагъахъэклэ, къэралыгъоми джащ фэдиз ахъщэ къафыхыгъэхъошт.

Мы лъэхъаным Адыгеим шыпсэхуэ нэбгырэ мини 10 фэдиз Программэм хэуцугъэхэу ясчехэм ахъщэ аралхъэ. Ахэм ащыщхэу нэбгырэ 800 фэдизыр мы илэсыр ары ежыхэм яшлоигъоныгъэклэ пенсиехэм апае мылкху зэлугъэклэгъэным епхыгъэ лофыгъом зыхэхьагъэхэр. Мыщ дэжыым къыщылогъэн фае еж цыфым имызакъоу, ащ лофшлэн къэзытырэри илофышлэ лэпылэгъу фэхуэн, ащ пае тынхэр ытынхэ зэрилэжыштыр.

Мылкху зэхэлхъэ шыклэм тегъэпсыкыгъэ Программэм

хэуцогъэным ехыплэгъэ лъэу тхылъым Пенсиехэмклэ фондм лофшлэгъу мэфипшл плалэм шломыклэу хэплэ. Арышъ, лъэу тхылъыр нахь пасэу яптымэ нахышлэ.

Мылкху лахь зэхэлхъэ шыклэм тетэу ыужклэ уипенсие къыхэхъоштыр зыфэдиштыр, хэбзэлэхь фэгъэклотэныгъэхэр ыкли нэмыкл шлуагъэу къэралыгъо Программэм пылхэр Урысые Федерацием Пенсиехэмклэ ифонд исайт ижгъотэштых.

**Пенсиехэмклэ фондм
Адыгэ Республикэмклэ и
Къутамэ ипресс-къулыкхуэ.**

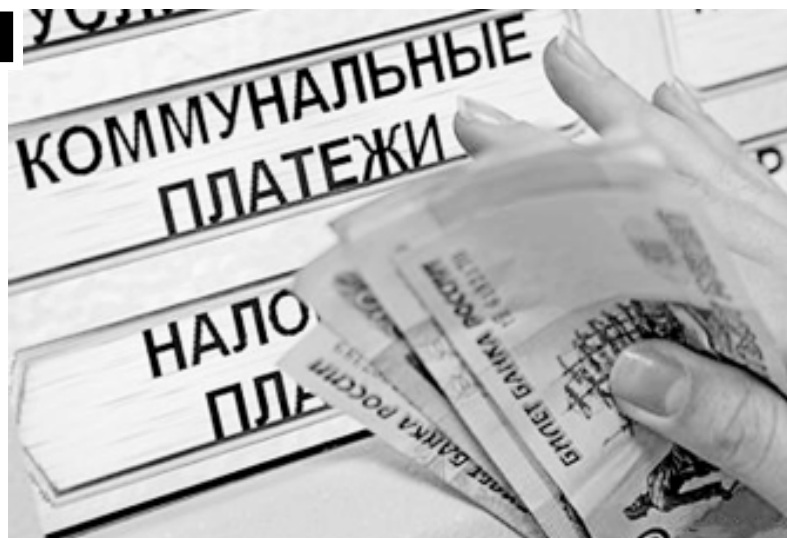
ШЪОША, ЗЭХЭШЪУХЫГЪА?

Къэралыгъом лэпылэгъу къареты

Зэклэ фэдэу къылэклахэрэм унэ-коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэхэм апэлухэрэр зыхэбгъэкыжыклэ къыфэнэжырэр щылэклэ амал анахь цыклоу хабзэм ыгъэнэфагъэм дзымыштэжынкхэу унагъохэм ахэтых. Ащ фэдэхэм унэ ыкли коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэхэм апае къэралыгъо лэпылэгъу ятыгъэн фаеу зыгъэнэфэрэ хэбзэгъэуцугъэхэр щылэх.

Урысые Федерацием и Унэ кодексэу номерэу 188-ФЗ зытетэу 2004-рэ илэсым тыгъэгъазэм и 29-м аштагъэм ия 159-рэ статья зэригъэнафэрэмклэ, зычлэсыхэр унэм ыкли коммунальнэ фэло-фашлэхэм апае субсидиехэр цыфхэм аратых унэ-коммунальнэ фэло-фашлэхэм апае ахэм атырэр зэклэ унагъом исхэм фэдэу къалэклахэрэм щыц хъарджэу а лъэныкъомклэ ашын фаем димыштэ зыхыклэ.

Урысые Федерацием и Правительствоу иунашъоу «Зычлэсыхэрэ унэм ыкли коммунальнэ фэло-фашлэхэм апае субсидие

ехэр ятыгъэнхэм ехылагъ» зыфилоу номерэу 761-рэ зытетэу 2005-рэ илэсым тыгъэгъазэм и 14-м къыдэкыгъэм зэригъэнафэрэмклэ, мэхиз плалэ илэу субсидиехэр аратых. Ащ пае цыфым ыкли иунагъо исхэм цыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмклэ чылплэ къулыкхуэ рахыплэх ифэшшошэ тхылхэр зигъусэхэ лъэу тхылхэр. Ахэм нафэ къашын фае лъэу тхылъыр зытыгъэм ыкли ащ иунагъо исхэм субсидие ятыгъэным фэшл къыдалытэн

фаеу щыт фэдэхэу къалэклэ-хьагъэр зыфэдиштыр нафэ къэзышлырэ тхылхэр.

Субсидиеу аратыштыр мэээ тельытэу агъэнафэ. Ар зыфэдиштыр ялытыгъ унэ-коммунальнэ фэло-фашлэхэм апае атырэм, зычлэсыхэ унэм иинагъэклэ нэбгырэ тельытэ регио-нальнэ шапхэр зыфэдиштыр ыкли унэ-коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэхэмклэ регио-нальнэ шапхэм. Унэ-коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэхэм апае субсидиеу араты-

штыр къэлытэжынкхэу фэшл зычлэсыхэрэ унэмклэ региональнэ стандартэу агъэфедэрэр ыкли ахэм апае цыфхэм хъарджэу ашырэр зэклэ фэдэу къалэклахэрэм щыцэу зышлокын ымылэжыштыр Урысые Федерацием и субъектхэм агъэнафэ.

Адыгэ Республикэм лофшлэнымклэ ыкли социальнэ хэхьоныгъэмклэ и Министерствэ исайт ригъэхьэгъэ къэбарым нафэ къызырешырэмклэ, къыклэпыклорэ лъэныкъохэр къыдалытэхэзэ 2013-рэ илэсым зифэшшошэ цыф купхэм субсидиехэр аратых:

1) субсидиехэр къэлытэжынкхэм фэшл зычлэсыхэрэ унэхэмклэ зы нэбгырэм тельытэгъэ чылплэр зыфэдиштыр зыгъэнэфэрэ региональнэ стандартыр (Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу «Зычлэсыхэрэ унэхэм ыкли коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэхэмклэ региональнэ стандартхэр» зыфилоу номерэу 208-рэ зытетэу 2005-рэ илэсым тыгъэгъазэм и 26-м къыдэкыгъэр);

2) унэ-коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэхэмклэ региональнэ стандартыр зыфэдиштыр (Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу «Унэ-коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэхэмклэ 2013-рэ илэ-

сым тельытэгъэ республикэ стандартым ехылагъ» зыфилоу номерэу 142-рэ зытетэу 2013-рэ илэсым мэкъуогъум и 20-м къыдэкыгъэр);

3) зычлэсыхэрэ унэхэм ыкли коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэхэр тыгъэнхэмклэ ежхэм хъарджэу ашырэр зэклэ унагъом фэдэу къылэклахэрэм ипроцент 22-м шломыклэу зыгъэнэфэрэ региональнэ стандартыр (Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу «Зычлэсыхэрэ унэхэм ыкли коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэхэр тыгъэнхэмклэ республикэ стандартхэм яхылагъ» зыфилоу номерэу 208-рэ зытетэу 2005-рэ илэсым тыгъэгъазэм и 26-м къыдэкыгъэр).

Ыпшэклэ зыцлэ къыщетлогъэ лэпылэгъур зифэшшошэхэм ятыгъэным фэшл Адыгэ Республикэм 2013-рэ илэсымклэ иреспубликэ бюджет сомэ 14702052-рэ къыщыдалытагъ. Тызыхэт илэсым ибэдзэогъу и 1-м ехуылэрэ пчъагъэхэм къызырагъэлэпгъагъэмклэ, лофшлэнымклэ ыкли цыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмклэ чылплэ къулыкхуэхэм унэгъо 3451-м къэралыгъо лэпылэгъу аратыгъ. Зэклэмкли ащ лэуагъэхьагъэр сомэ миллион 28-рэ мин 626-рэ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

КЪУАДЖЭМ ИЦЫФХЭР

Къиныбэ пэклякыгъ

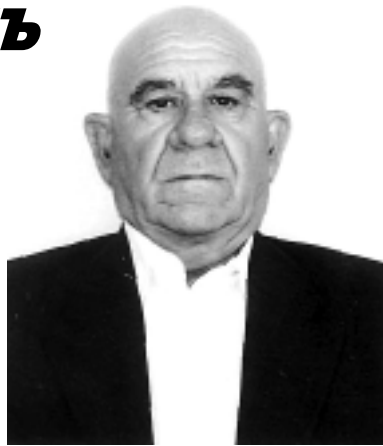
лофшэным иветеранэу непэ Тэхутэмыкыуае щыпсэурэ Лъэпцэрышэ Яхьа илээс 85-рэ къыгъэшагъ. Илээсищ нылэп ащ ыныбжыгъэр тыхэгъэу колхозхэр шызэхашэхэу заублэм. Ащ ехылагуаеу къышлэжырэ хьатэ щылэп, ау нахыжхэм къалуатэу зэрэзыхыгъэмкля, лъэхэнэ бырсырэу щытыгъ.

Клэлэпкъым зэуцом, зыфэгъэ электрик сэнэхьатыр Яхьем зэригъэгъотыгъ. Трестым лоф шызышлэрэ монтерхэм япэшагъ. Чыплэ колхозыр сэнэшхьэ лэжыным зыфежым, бригадэм хахы, адэлажыагъ. Нэужым Тэхутэмыкыуае цагъэпсыгъэ хьэмамэм ипэшагъ, сельпом электрикэу лутыгъ, ащ игараж илэшхьэтетыгъ, пцэжыыху совхозу «Нэфиль» зыфилорем къэрэгъулэу лоф шишагъ. Сыд фэдэ

лофшэн зылауагъахы егугузэ ипшээрылхэр ыгъэцэкленхэ зэрэфаер зыцигъэгъупшагъэп. лофшлагъэу илэхэм кьэралыгъом уасэ къафишлыгъ, 1966-рэ илээсым «Лэжэкло Быракъ Плыжым» иорден къыфагъэшъошагъ.

Лъэпцэрышэхэр зэшиппл хьуштыгъэх: Долэтмыз, Абубэчыр, Мэдин, Яхьер. Ахэм ятэ Даутэ колхозым ихэтэрыклэжэ бригадэ ипэшагъ. Бригадэм епхыгъэ шыкузэклятымкля пкэуэхэр къышэнхэ фаеу станицэу Калужскэм кляуагъэу шыхэр клядыгъэх. Ащ пае хыкумым илоф ылуи, хьапс тыралхьагъ, хыгъэхунэу «Новая Земля» зыфилорем къэрэгъулхэр ягъусэхэу афыгъэхэм ахэфагъ. Къыгъээзжыгъэп. Яхьем ятэ къышлэжырэп.

Ышыхэу Долэтмызэрэ Абу-

бэчыррэ Хэгъэгу зэошхом хэклодагъэх. Мэдинэ заом къызе-кыжым, бэ ымыгъашлэу идунай ыхъожыгъ. Долэтмызэ иклядыкля ашлэрэп. Абубэчыр ехылагуаеу илахылхэм ашлэрэп бэп: 1942-рэ илээсым заом ашагъ, дэкллол къызэрыкляуагъ. А илээс дэдэм фэхыгъэ.

...Тидзэхэр Краснодар къеб-

лагъэщтыгъэх. Зэклакхэу аублэгъагъ нахь мышлэми, фашистхэр къызэцэккыштыгъэх, зао хэмытэу зы чыплэ къызэранэклыштыгъэп. 1945-рэ илээсым, мэзаем иапэрэ мафэхэм, Тэхутэмыкыуае зыштэгъэ нэмыцхэр къээрэгъэбырсырыгъагъэх. Былымхэр зэхэгъэзыхьэх, клэлэ куп ягъусэу къохьэплэ лъэныкъомкля рафыжыгъагъэх, зэклакхэу аублагъ. А клэлэ купым Яхьери хэфэгъагъ. Полицийхэр ашхьашытхэу клэлэхэм окопхэр арагъэтыштыгъэх. Станицэу Абинскэм дэжыкля зэошхохэр щыкляуагъэх, тисамо-летхэр ащи блэкыхьэти, Крымскэ лъэныкъом быбыштыгъэх, нэмыц пытаплэхэм бомбэхэр атырадзэщтыгъэх. «Голубая линия» зыфалощтыгъэр чыжэжыгъэп.

Гэрхэм лоф къыныбэ арагъашлэщтыгъ, агъашхэщтыгъэхэп, клочаджэ хьуагъагъэх. Клочаджэ хьуагъэ былымхэр гъэбылыгъэ-

клэ ауклэхэти, ашхыштыгъэх. Джащ фэдэ лофым нэмыцхэм раубытылагуагъэхэм Яхьери ахэфагъ. Нэбгырипллри Германием афыгъэхэм ахагъэхьагъэх. Джащ тетэу гэрэу илээсиплэ къэтыгъ. 1946-рэ илээсым ыныбжыкля илээс 20-м нэсыгъэу ихэгъэу къыгъээзжыгъ. Ахьши, шыгъын хьати илагъэп.

Икьуаджэ къызэсыжым, уахьтэ тырымгъашлэу военкоматым кляуагъэ. Арылагуэр ашлэш хьуагъэп, хьаджыретэу хэтыгъэу алыты, бырсырыбэ къыпагъэклягъ, агъэпшынагъ. А илээс дэдэм илээсырэ ныкьорэ плалэкля Новохантхэу ашхэм лоф шишлэнэу агъэклауагъ. Ащ къызекляжэ ужим станицэу Смоленскэм лоф шишагъ, нэужым колхозу «Свободный труд» зыфилорем прицепщикэу щылэжыагъ. Яхьер джы пенсиер щылэу икьуаджэ щэпсэу.

ХьУШТ Цэбан.

ГЪЭПСЫКЛЭ-ШЫКЛЭХЭР

Мыхьамелэм уемыльэпэклау

Ары. Гуфалпэу тинепэрэ шылакля ухаплэмэ, гур зыгъэклодэу бэ хэбгъотэщтыр. Ау дэир мышхьалхэным, шлум зегъэубгъуагъэным лоф дэшилэгъэным ары хэкляплэ гъогоу а пстэумкля щытэу сэ слытэ-рэр.

— къэупчлэ, етланэ «зыкьэтшлэжыным иго хьуагъ» елош, итхыгъэ къеухы.

Шылыныгъэр пшлобылымэу, цыфхэм шлу къадэхэу пшлогъомэ, ухэтми, лаем, дэим, шлэпхэджагъэм уямыбгъукля. Гъэзет е телевизор зыфэллошхэр хэмытхэу, тэ тичыплэ, тиреспубликэ, Мыекьуапэ, адыгэ къуаджэхэм ашхьурэ-ащылэхэрэмкля танэлу тэжыгъэгъазэ. Плуныгъэр зыщыхыбэу, гъэсэныгъэр зыщыпклякля, тыдэми, сыдигъуи мыхьуштыр къышэятэ. Сыд пае Мыекьуапэ иеджэплэ зэфэшхьафхэм ачлэхэм укыти нэхьой ахэмылэу хьонабзэу къалутэкьурэм тхаклүмэнэлусыр риутэу загъэлсыра? Сыд пае «зыгорэм тыкызэхихым тыхьайнап» алонэу амышлэра? Сэ сишлэшкля, игъом яунагъо

укытэр щахалхьагъэп.

«Сянэжэ бэу бэ джыри къыгъэшлэщ, сянэ тхьамыклар ыгъэлэщт» зылорэ адыгэ пшашэм ила гулытэ е гулэгъу? Сыда ятэ янэ хымэм фэдэу епллыра? Янэ (нысэм) гуригъэлагуагъэш ары ныор мы унэм имысымэ бэклэ зэрэнахь дэгъур. Непэ адыгэ унагъохэм тапэклэ (илээс 40 — 50-кля узэклялэбэжымэ) арылгыгъэ унэшъо-хабзэр (шлэпкляхэу) ащызэхэкьутагъ — клядыгъэ егъэшлэрэ адыгэ плуныгъэ лъапсэр. Ны-тыхэмрэ ялфыгъэхэмрэ азыфагу илгыгъэ укытэр иклядыкля, зэклэ шхьэхыгъэу алоныр — къэцэн-дэклон лофи, сабый зышъо хэлэи, къэхьушты къэмыхьушты, алауагъи ашлагъи пчэгум къыралхьагъ. Ащ фэдэ шыкля-гъэпсыкля жьы, кля нахь егъэпыуты, зи шхьэ-

лэйтэжэ, е зыфэсакыжыгъэ хэлэп. Нэмыкляу къэплон хьумэ, хэти,сыди, плэшт-плэштими — чыплэи, уахьти ялэн фае.

Тхылъ уемыджэу, пшысэ, таурыхь, тхыдэжэ, къэбарыжэ е художественнэ классическэ произведенихэм уащымыгуа-зэу, уиуни гъэсэпэтхыдэ къыозылонэи, къызклярыпхыны имысэу, еджаплэхэми, сыхьатыр ашаты къодымэ щырагъэкьоу, плуныгъэр ыкля гъэсэныгъэр къогъу кьое-члаем адзыгъэхэмэ, тыдэ кыкляшхэа зеклякля-шыкля дэгъухэр? Ары, узэгупшысэныкьун хэлэ тищылэныгъэ, гъэпсыкля-шыкля, нэмыкляи ушхьагъу зымылэ щылэп. Мыхьуштым ылапсэ, уц лъэнтхэуеу псын-кляу дэздыба, уфэмысакъэу, удэмылажэу, зышломыгъэло-фымэ.

Пэнэшэу Сэфэр итхыгъэ

сызеджэм, бэ сынэ кыклягъэу-уцагуэр — адыгэм балэ зыфигъэгъужы зэрэхьуагъэр — пцлыусыни, тыгъони, нэхьоин-чъагъи, хылаги, хьарамыгъэ-жъалымыгы.

Ары, ешъоныри, зыгъэутэшъоныри, хэткля шхьапэ мыхьурэ шэных. Шыпкыэ, кьэралыгъом нахь плуныгъэм, гъэсэныгъэм мэхьанэ аритыныр ищыклягъ, ау шхьапэм унэмысызэ, лъапсэмкля укыклязэ, унагъом унашъо илэу хэти псэумэ анахь ишлуагъэ къэклонэу къысцэхэу.

Уисабыеу лэнэ члэгъым члэ-тым елуат, гурыгъалу хьалыгъур е нэмык шхыныр члэбдыз, утеуцо, уутэ зэрэмыхьуштыр; нэнэжэ-тэтэжхэр шлу егъэлэгъух; сабыим ыпашхьэр хэгъэкли, уиклялэ-уипшашэ-мэ апашхьэ пшлоигъор хэткля щымылу — клэлэгъаджэхэр хьэм дэбгъашхэу е нэмыкляу. Хэти зыфэсакыжыгъэу, шэнышлэхэмкля зыкызыериухьумэ-жышхьурэр ары къыфэнэжы-щтыр, напэу илэщтыр.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ТИГУМЭКИХЭР

Цыфыгъэр — апэрэ

Спортым фэдэ къабзэу цыфыгъэр апэрэу зэрэщытыр пшыгъупшэ хьуштэп. Джащыгъум хэти ыгу къылоушты ыкля гузэгъабгъи зыми къыпфыхэкляштытэп.

Мафэ къэс шылаклям зэхьокыныгъабэ къызыдехьы. Мы уахьтэмкля анахь мэхьанэ зилэр клэлэцкляхэм ыкля ныбжыкляхэм пкышъол псыхьагъэрэ спорт ухьазырыныгъэ икьурэ ягъэгъотыгъэныр ары. Ащ къэкла тапэклэ спортым уасэ имылагъэу? Кыклярэн.

Ау непэ, техническэ хэхьоныгъэм иуахьтэ, тэ къызэрэтшомышлыгъэу, тичлыопс, къытэшлэжыгъэ дунаим якъэбзэныгъэ лъэшэу зэрэзыхьыгуагъэм, зэрэушлоигъэм япхыгъэу (зэ химзаводыр къэо, зэ газ вагоныр мэуклорэи, къылуеуты — жьы, пси зынэсырэр зэхэмышлыкыжэ ешлы, зэ машлом зыкьештэ, зэ псыхэр къеухэшэ, апэ къы-

фэрэр рахыжыгъэ, мыхьун лаер цыфым къыфахы), клэлэцкляхэмрэ ныбжыкляхэмрэ чъэни, лъэни, быбыни альэкляу щытыным мэхьанэ илэ мэхьу.

Ары. Клочлэгъу сыдкля узфэхьужыным уицыклягъом къышегъэжыагъэу бэ елгытыгъэр, спортыр а пстэумкля амалышлу мэхьу.

Тикъэлэ шхьалэу Мыекьуапи гуфалпэу зыщыпплыхьэмэ, спортыр зинэрыгъхэр нахыбэ зэрэхьухэрэм гулыотэ: кушхьэфачьэр зыгъэфедэрэр клэлэцкляу закьохэп, зыныбжэ икьугъабэм ар лэрыфэгъоу джы алыгътэ; пшэшэжыгъэхэр анахьэу цокъэ-лъэрычэ зэтэпхыгъагъэхэмкля унэ лупэхэм, лъэсгъогухэм, нэмык чыплэхэм къащачыхьэу ащызэзэрэхьэх. Клэлэ лэтахьохэр «жыу-жыужыу» фэжыу мэкъэ дэгур, бжэпчлэ къэуагъэм фэдэу,

зыпылуклырэ кушхьэфачьэхэм атесхэу, зым зыр лычэзэзэ къезэрэфэклях. Ащ дэжыым ахэм апэ укымыфэмэ нахышлу, ау хэти пхыгъэ-дыгъэу шысэп, маклох, мээкклох нахь ныбжэ зилэхэри.

лофшлэгъу уж пчыхьэшхьаплэрэ урамэу Краснооктябрьскэм «шъозэрэхьэ» шыпкыэ тет: джа клэлэ е пшэшэ купхэу лъэрычэ е кушхьэфачьэхэр къезыфэкляхэр «щызэпэбытых». Мэ-къэгъэлу (сигнал) гори къатырэп, пшхьэ шлуахьрэм фэдэу, къыобгъуохэзэ, блэ-зэрэхых, стеклыгъэхэмэ плэзэ, зэщ-джэгум зэрихьэхэрэм къытырагъэзэ-жыыш, гомэ-лэмэжыгъэу загъэдэжыгъу.

Ау мы урамым мы уахьтэм мэфэ реным унэ-нэбгъо зэжыум ипыхьэгъэ нэжэ-лужыбэр жьы тлэкляу зылагуа-хьанэу къытехьэх. Ары шхьае, гупсэфыгъо-тынчыгъо телыжыгъэп урам шхьалэм, тет чылэтагъэмэ уфэежы-щтэп «шъозэбэным» хэт клэлэ купым ащыц къыоуалэу е утыридзэу шьобж

зыхэпхыкля. Щынагъо хьуагъэх лъэс-гъогухэри, машинэ гъогухохэм ямы-закъоу. Мы мафэхэм ащыц сабыир зы лэмкля зылыгъэу, адрэмкля лалымэкъ ушлагъэр зыхьыштыгъэм джэгокло-лъэ-рычэ тет клэлэшхуитлүм яз шьуеу къачэзэ техьы, къызэхэтлысхьагъ, лалымэкым илэхэри бзылфыгъэм ритэкьухьагъэх. Цыфхэр гүлэжыгъэх, бзылфыгъэр къагъэтэджыжыгъ. Ащ нэс мыхьо-мышлагъэр зышлэгъитлур къэ-мыуцухэу ыкля яшхы-тхэжэ макъэ кьалэр къыгъаджэзэ лүклядыкляжыгъэх.

Мы зигугъу къэсшыгъэм куулыкыу гъэнэфагъуу фэгъэзагъэм гъогурыклон шапхьэхэр хэткля нахь зэхэугуфыкля-гъэу ыкля щынэгъончэу шыгъэнымкля ищыклягъэр зэшлуахыгъэмэ дэгъугъэ. Ау пшыгъупшэ мыхьуштыр ухэтми цыфыгъэр апэу зэрэщытыр ары.

ДЗЭУКЪОЖЬ Нуриет.

Джэнчэтэ Султан тэгъэляапIэ

Адыгеим гандбол командэ шызэхэцэгъэным кIэщакIо фэхьугъэ Джэнчэтэ Султанэ фэгъэхьыгъэ шIэжэ Дунэе турнир шышхъэлум и 22 — 25-м Мыекьюапэ шыкIуагъ. Азербайджан, Краснодар, Ставрополь, Мыекьюапэ якомандэхэр зэрызэ зэдешлагъэх. Зэнэкьокъум икызылхын фэгъэхьыгъэ зэхэхэм Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакIуцынэ Аслъан кыицыгушылагъ. Ансамблэ цIэрылоу «Налмэсым» иартистхэр, нэмыкIхэри зэхэхэм шыуджыгъэх, ордэ кыицаIуагъ.

ЕшIэгъухэр зэрэкIуагъэхэр

Азербайджан ихэшыпыкIыгъэ командэ — «Кубань» Краснодар — 28:36, «Адыиф» Мыекьюапэ — «Ставрополье-УОР» Ставрополь — 35:23.

Азербайджан икомандэ апэрэ такыкIхэм дэгъоу ешIэцтыгъ, хъагъэм Iэгуаор зэрэридзэрэм ипчъагIи мэкIагъэп. Ау «Кубань» итренер шхъалэу, Урысыем изаслуженнэ тренерэу Евгений Трефиловыр пэцэныгъэ зыдызери-хэрэ спортсменкэхэм пхъашэу кызыаушыым ыуж «Кубань» те-кIоныгъэр кызырэдихыцтыр пшIэ-нэу цытыгъ.

«Адыифыр» Ставрополь икоман-дэ дэгъоу дешлагъ. Пчъагъэр зэрэ-лыкIуатэцтыгъэм тигъэгумэкIы-цтыгъэп: 15:12, 26:17, 30:19, 33:22. Марина Васильевам, Иван-ка Симонович, Уджыхъу Заремэ, Ольга Исаченкэм, нэмыкIхэм кы-лапчъэм Iэгуаор дадзэзэ, тико-мандэ теKлоныгъэм фацагъ.

«Кубань» — «Ставрополье-УОР» — 40:35, «Адыиф» — Азербайджан — 29:24.

«Кубань» спортсменкэ ныб-жыкIау хэтхэм яухъазырыныгъэ кыагъэлэгъоным фэшI тренер шхъалэм амалышIухэр аритыгъэх, ешIаплэм кырыгIэгъагъэх. Ирина Смирновар, Дарья Масловар, нэ-мыкIхэри дэгъоу «Кубань» ще-шлагъэх.

«Адыифыр» Азербайджан икомандэ зэп зэрэдешлагъэр,

ныбджэгъу зэлукIэгъухэр зэды-рялагъэх, спортсменкэхэр зэрэ-шIэх. Пчъагъэр зэрэлыкIуатэ-цтыгъэр: 15:10, 16:13, 18:15, 22:14, 25:18.

Юлия Куцеваловар, Анна Иг-натченкэр, Иванка Симонович, Ольга Осаченкэр, кыэлэпчъэлутэу Наталья Тормозовар, Мария Мар-тыненкэр, Уджыхъу Зарем, Ана-стасия Черномуровар, Екатерина Шумская, Наталия Еремченкэр, нэмыкIхэри тикомандэ щешлагъэх. Марина Васильевар кыэлэпчъэм Iэгуаор анахыбэрэ дэзыдзагъэмэ ащыц.

«Азербайджан — «Ставрополье-УОР» — 27:34, «Адыиф» — «Кубань» — 23:35.

Ставрополь икомандэ теKлоны-гъэр кыидихи, яцэнэрэ чIыплэр фагъэшъошагъ. Апэрэ чIыплэм Мыекьюапэрэ Краснодаррэ якомандэхэр фэбэнагъэх. Пчъа-гъэр 11:9-у «Адыифыр» «Кубань» ыпэ итэу уахътэ кыыхэкIыгъэми, тигандболисткэхэм апэрэ чIыплэр кызырэдамыхыцтыр пшIэнэу цы-тыгъ. Артамоновар, Масловар, анахъу Болдыревар, тиухъума-кIохэм ашIокIыцтыгъэх. «Кубань» опытэу илэр ыгъэфеди, ифэшъуа-шэу теKлоныгъэр кыидихыгъ. Пчъа-гъэр зэрэлыкIуатэцтыгъэр: 15:17, 16:19, 17:23, 18:26, 23:33.

Зэнэкьокъур зауhyм, Адыгэ Республикэм гандболымкIэ ифе-дерацияе итхъаматэу, зэхэщакIо купым хэтэу Кочищ Сусанэ ха-гъэунафыкIырэ чIыплэхэр кыидэ-зыхыгъэ командэхэм афэгъушIуагъ. Кубок шхъалэр «Кубань» фигъэ-шъошагъ. ЯтIонэрэ чIыплэр «Адыи-фым» ыхыгъ.

ЕплъыкIэхэр

«Кубань» итренер шхъалэу Евгений Трефиловым, командэм икапитанэу Ирина Смирновар, Азербайджан икомандэ итренерэу Марина Джафаровар, фэшхъаф-хэм кызырэталауагъэу, турнирым ягуапэу хэлэжыагъэх. «Адыифым» итренер шхъалэу Владимир Чер-кашынэр, ащ игуадзэу Светлана Вырдинар зэхэщакIомэ афэра-зэх. Тиспортсменкэхэм яухъазы-рыныгъэ хагъэхъоным фэшI тур-нирыр лъэшэу ящыкIэгъагъ.

Юныгъо мазэм и 4-м супер-лигэм щешIэрэ командэхэм Уры-сыем изэнэкьокъу хэхэрэ ешIэ-гъухэр аублэцтых. «Адыифыр» тикъалэ «Кубань» шыIукIэцт.

ЗэхэщакIо купым хэтэу Алек-сандр Тришиным зэнэкьокъум хэлэжыэрэ командэхэр пчэгум кыирицэхэи, спортсменхэр зэлукIэгъухэм зерафэхъазырхэр кыи-луагъ. Адыгэ Республикэм и Лыш-хъэу ТхьакIуцынэ Аслъан Уры-сыемрэ Адыгеимрэ язаслуженнэ тренерэу, мыекIопэ «Адыифым» итренер шхъалэу илэсыбэрэ Iоф зышIэгъэ Джэнчэтэ Султан фэгъэхьыгъэ шIэжэ турнирым хэ-лажэхэрэм, спортыр шIу зылэ-гъухэрэм кыафэгъушIуагъ.

— Джэнчэтэ Султан Адыгеим испорт, Урысыем испорт лъагъу ыIэтыгъэх, — кылуагъ ТхьакIу-цынэ Аслъан. — Европэм, дуна-им ячемпионкэхэр, Олимпиадэ джэгунхэм тыжын медальхэр кыащызыхыгъэ спортсменкэхэр ыгъэсагъэх. Спортым пIуныгъэ мэхъанэу илэр кыиIэтыгъ. Коман-дэхэм ешIэкIэ дэгъу турнирым кыицагъэлэгъонэу, гъэхъагъэ-хэр ашIынхэу афэтэлэ.

Зэнэкьокъур заублэм ТхьакIу-цынэ Аслъан Мыекьюапэрэ Став-ропольрэ якомандэхэр гандбол зэрэзэдешлагъэхэм еплъыгъ.

Кобл Якъубэ имузей

СССР-м изаслуженнэ тре-нерэу, мыекIопэ бэнэплэ еджаплэм лъапсэ фэзышIы-гъэ Кобл Якъубэ фэгъэхьы-гъэ шIэжэ музееу физкуль-турэмрэ дзюдомрэкIэ ин-ститутым кыицызIауахы-гъэм ТхьакIуцынэ Аслъан цылагъ. Тренер цIэрылом ехыIлэгъэ тхыгъэхэу му-зеим чIэлъхэм, сурэтхэм кыалотэрэ хъугъэ-шлагъэ-хэм Адыгеим и Лышхъэ зацигъэгъозагъ.

Адыгэ Республикэм физкуль-турэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Ко-митет итхъаматэ игуадзэу Джар-

мэкъо Юсыф Адыгеим испорт итарихърэ Кобл Якъубэ игъэхъа-гъэхэмрэ зэрипхыхэзэ самбэмрэ дзюдомрэкIэ тибэнакIохэм кыа-хыгъэ медальхэм кыатегушылагъ, институтым ыгъэсэгъэ кIэлэгъа-джэхэм, тренерхэм тиреспубликэ имызакыоу, Москва, Шъачэ, нэ-мыкI кыалэхэм Iоф зэрашIэрэм, Адыгеим щеджагъэхэм зэпхыны-гъэу адырялэр зэрагъэпытэрэм, фэшхъафхэм ягугъу кыишIыгъ. Физкультуэрэмрэ дзюдомрэкIэ ин-ститутыр илэсэ зэфэшхъаф-хэм кызыухыгъэхэм ясурэтхэ-ри Шытхъу пхъэмбгъум кыица-гъэлягъох. ТхьакIуцынэ Аслъан игуапэу ахэри зэригъэлэгъугъэх.

ТхьакIуцынэ Аслъан Адыгэ кы-ралыгъо кIэлэгъэджэ институтыр кызыеухым, хэкум спортымкIэ иобществэу «Спартакым» итхъа-матэу илэсыбэрэ Iоф ышIагъ. Шытхъу пхъэмбгъумрэ Кобл Якъу-бэ имузейрэ яплъызэ, кыэбар гъэшIэгъонхэм ягугъу кыишIыгъ. Спортым ишIуагъэкIэ Адыгеир ду-наим нахышIоу щашIэ зэрэхъу-гъэм ТхьакIуцынэ Аслъан, зэх-хъэм хэлажэхэрэр кыатегушы-лагъэх. ПIэуж нахыжхэм ягъэ-хъагъэхэр лъызыгъэкIотэн зылъэ-кIыцт ныбжыкIэхэр зэрэтиIэхэр, кIэлэцIыкIу-ныбжыкIэ спортым мэхъанэу ратырэм зыкызыери-Iэтырэр хагъэунафыкIыгъ.

ФУТБОЛ, ТИРЕСПУБЛИКЭ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

КIэухым фэкIо

Адыгэ Республикэм футболымкIэ изэнэкьокъу хэлэжыэрэ командэхэу купэу «КыокIыплэм» хэтхэм зичэзыу ешIэгъухэр ялагъэх. ЗэлукIэгъухэм якIэуххэр спортым пы-щагъэхэм агъэшIагъох.

«Лэшэпсын» Лэшэпсын — «Урожай» Тульскэр — 1:7, Кош-хъабл» Кошхъабл — «Еджэркъуай» Еджэркъуай — 0:2.

Мы мазэм пэшIорыгъэш ешIэгъухэр купхэм ашаухынэу цыт.

ШАХМАТХЭР

Апэрэ пащэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм шахматхэмкIэ ифедерацияе иапэрэ тхъа-матэу Джыгунэ Кыадырбэч фэгъэхьыгъэ зэнэкьокъу Мыекьюапэ шыкIуагъ. Нэбгырэ 29-рэ зэлукIэгъухэм ахэлэжыагъ.

Апэрэ чIыплэр Григорий Барановым кыидихыгъ, Николай Удо-виченкэр ятIонэрэ хъугъэ.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэр
ыкIи кыидэзы-
гъэкIырэр:

Адыгэ Республи-
кэм лъэпкъ
IофхэмкIэ, IэкIыб
кыэралхэм ащы-
псэурэ тилгъэп-
кыэгъухэм адырялэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи кыэбар
жъугъэм иамал-
хэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шхъалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шхъалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭШIЛЭКЪО
Саид

Редактор
шхъалэм
игуадзэр —
пшгъэдэкIыжэ
зыхыыр
секретарыр
ХЪУРМЭ
Хъусен

Редакциер
зыхэшыIэр:
385000,
кы. Мыекьюапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъалэм
иапэрэ

гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшгъэдэкIыжэ зы-
хыыр секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чIыплэ гъэIоры-
шIапл, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кы. Мыекьюапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4017
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2953

Хэутыным
узщыкIэгъэхэнэу цыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэгъэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00